

Biblioteks blad

SVENSK BIBLIOTEKFÖRENING
TIDNING UTGIVEN SEDAN 1916

nr 08/2015

[s 10] *Debatt: "Väck
opinion mot meröppet"*

[s 16] *Tema: Bok & Bibliotek
2015 – mäsä i mångfald*

[s 30] *Utblick: Tekniken för
dyr för Estlands bibliotek*

Fichtelius & framtiden

[s 26] *Bygger nationella strategin med hjälp av Facebook*

Min första mässa – men inte den sista

Bok & Bibliotek är en förförande mässa. Alla kanske inte uppfattar den så, men det kan bero på att vanans makt är stor. Den som samlat på sig ett antal mässor, eller varit där sedan starten 1985, skulle kunna bli lätt blasé.

Men för den som aldrig har varit på Bok & Bibliotek tidigare är upplevelsen snudd på hisnande.

JAG FÖRSTÅR ATT ett och annat ögonbryn kan höjas när det visar sig att chefredaktören för Biblioteksbladet precis har bevistat sin absolut första bokmässa. Skälet har inte varit ointresse, inte på något sätt. Mina arbetsuppgifter har helt enkelt inte gett mig anledning att vara där.

Det betyder inte att jag helt gått miste om allt det intressanta och roliga genom åren. Det skrivna ordet har lärt oss att resa i tanken. Fördelen med att ta del av någonting på avstånd är ju att information, upplevelser och känslor blir mer "organisera- de" än när du befinner dig mitt i det brusande vimlet på mässan.

ATT ORGANISERA TANKAR och idéer är ju själva grundidén med både böcker och bibliotek, som jag ser det. Men problemet blir att det är någon annan som väljer vad som sipprar fram till den som inte är där, och då går det inte att välja att ta del av exakt det du är intresserad av.

Å andra sidan går det inte ens när du är på plats på mässan. De parallella inslagen är så

många att den som har svårt för att bestämma sig lätt kan bli paralyserad.

Att vara på bokmässan är ungefär som att befinna sig i en skyddad bubbla, men väl inne i den blir det tydligt att det som pågår inte är perifert. Det handlar om livet. Allt mellan poesi och krim till manifestationer, protester och vårt bristfälliga flyktingmottagande.

Jag har svårt att tänka på ett bättre uttryck för kultur än just Bok & Bibliotek. Så kanske har jag ändå missat någonting under september varje år.

*"Att vara på bok-
mässan är ungefär
som att befinna sig
i en skyddad bubbla,
men väl inne i den
blir det tydligt att
det som pågår inte
är perifert. Det
handlar om livet."*

DETTA NUMMER av tidningen innehåller två debattsidor. Den första argumenterar emot mer öppna bibliotek, medan den andra är en replik på föregående nummers artikel om en nationell katalog.

Så ska det se ut även i fortsättningen. Skriv gärna en replik om du har en annan uppfatt-

ning än den som breder ut sig på debattplattformen i tidningen. Kom också ihåg att en debattartikel inte behöver vara lång, och det behöver inte heller en replik vara. Ju kortare, desto fler åsikter får plats.

Skälet till att Biblioteksbladet prioriterar debatt är att den har högt läsvärde. Det vet vi sedan tidigare och det har jag fått bekräftat efter reaktionerna på förra numrets artikel.

Christer Fälldin
chefredaktör

FOTO: BEATRICE GRAHLHEIM

I nummer 8 2015

- 2 FÖRORD
- 4 JUST NU
- 8 MÅNADENS ELIN
- 10 DEBATT
- 12 KUMLAANSTALTENS BÖCKER ÖPPNAR EN STÖRRE VÄRLD
- 16 **TEMA: MÄSSAN**
 - 18 Goldins radikala gästfrihet
 - 20 Nordisk modern litteratur står sig slätt mot Islands arv
 - 21 Om bibliotekens roll i det ökande informationsflödet
 - 22 Frivilliga krafter knyter band till lokalsamhället
 - 24 Nya Läsambassadören: Läs högt
- 28 UTBLICK
- 34 GRANNE MED SMÅLTUGNARNA FINNS ÅRETS ARBETSPLATSBIBLIOTEK
- 37 KRÖNIKA
- 38 RECENSION
- 40 SÅ ANVÄNDER JAG BIBLIOTEKET
- 41 AKTUELLT FRÅN SVENSK BIBLIOTEKSFÖRENING

s12

Lotta Perkiö har byggt upp biblioteket på Kumlaanstalten.

FOTO: BEATRICE GRAALHEIM

s20

Här föddes nordic noir.

FOTO: PIXABAY

s30

Resursbrist stoppar digital utveckling på Estlands bibliotek.

FOTO: ALEXANDER DONKA

Chefredaktör/ansvarig utgivare Christer Fäldin
070-841 75 80, christer@falldinmedia.se**AD**Malin Trotzig
076-539 91 81, malin.trotzig@irismedia.se**Reporter**Maja Aase
info@irismedia.se**Fotograf**Beatrice Graalheim
073-615 24 24, info@irismedia.se**Postadress**Box 70380
107 24 Stockholm**Besöksadress**World Trade Center D5
Klarabergsviadukten 70
eller Kungsbron 1
Stockholm**Telefon** 08-545 132 30**Fax** 08-545 132 31**Prenumeration på BBL**För medlemmar i
föreningen ingår BBL
i medlemsavgiften.
350 kr för enskild medlem
(heltidsstuderande ochpensionärer 175 kr). Övriga
betalar 550 kr (Sverige),
utanför Sverige, 700 kr.**Tryck**Norra Skåne Offset,
Hässleholm
ISSN: 0006-1867**Produktion**Biblioteksbladet produ-
ceras av Iris Media AB för
Svensk biblioteksforening.
Redaktionen förbehåller
sig rätten att korta och
redigera manus. För obe-
ställt material ansvarar ej.**Annonskontakt**Bo Eriksson
08-717 43 55
070-714 90 55
bo.erikssonmedia
@telia.com
Moms utgår ej.Biblioteksbladet är
TS-kontrollerad.Denna tidning gick i tryck
den 12 oktober.
www.biblioteksbladet.se**Omslagsfoto:**

Beatrice Graalheim

Svensk biblioteksforening är en ideell förening med uppgift att främja svenskt biblioteksväsen. Biblioteksbladet speglar föreningens verksamhet, åsikter och ställningstagande men har också till uppgift att väcka egen debatt genom att ge utrymme åt andra åsiktsyttringar. Tidningen har en fri och självständig roll och bedrivs med tryckfrihetsförordningen som grund.

Succé för bokutlåning direkt till hängmattan

I slutet av september var det slut för säsongen. Hängmattebiblioteket i Ängelholm blev en succé som återuppstår nästa vår, sannolikt även på andra ställen.

TEXT CHRISTER FÄLLDIN

Regnet och hösten trängde till sist bort hängmattebiblioteket i Ängelholm. I Järnvägsparken vid Rönneå fanns under sommaren fyra hängmattor uppspända för bibliotekets besökare.

Böckerna hade valts ut av biblioteket, berättar bibliotekschef Jonas Bolding, men idén kom från kommunens avdelning för stadsmiljö.

– De hade en tanke om att göra någonting så att folk gärna ville vistas i parken vid ån. Det är en mycket fin miljö som människor tidigare inte har befunnit sig i, säger han.

STADSMILJÖ BAD HELT enkelt Jonas Bolding om hjälp med böcker. Resten, hängmattorna, kojorna till barnen och möbler som sticker ut, och som rentav är skulpturala, kom från Stadsmiljö som också lånade ut en

Lekvänliga kojor för barnen.

I hängmattebibliotekets sandlåda finns bibliotekariernas noggranna urval – men också oväntade böcker som donerats av parkens besökare.

FOTO: ÄNGELHOLMS STADSBIBLIOTEK

kommunal sandlåda där böckerna kunde förvaras.

– Vi målade den orange och gjorde en gul klistersymbol. Sedan kallade vi allt för hängmattebiblioteket. Det blev otroligt uppskattat.

ONDA TUNGOR gjorde ner projektet inför starten och det fanns en uppfattning om att böckerna skulle försvinna. I verkligheten blev det tvärtom. Böckerna födde nya böcker.

– Jag eller någon annan från biblioteket har tittat till hängmattebiblioteket ibland. Vi har bytt ut lite böcker, men det som har hänt är att folk lagt dit andra böcker, säger Jonas Bolding.

Ibland i sådan utsträckning att biblioteket blivit tvunget att rensa undan en del. Bibliotekets böcker har varit märkta med en tydlig gul klisterlapp,

medan privatböckerna varit omärkta, och det har varit en poäng att kunna skilja mellan böckernas ursprung, menar Jonas Bolding.

VILKA BÖCKER som biblioteket bidragit med har inte tillkommit av en slump. Tanken har varit att välja böcker som passar dels besökarna, men även på något sätt samspelade med den vackra miljön vid ån.

– Vi var noggranna vid urvalet. Det blev böcker för barn, bilderböcker och en hel del poesi, säger Jonas Bolding.

Men nu är det slut. Dagarna runt höstdagjämningen plockades både böcker och möbler undan för vinterförvaring.

Nästa vår återuppstår det igen och då blir det med största sannolikhet ett nytt hängmattebibliotek i Ängelholm. ■

NYHET!

DESIGNED by JEPSON

Med utgångspunkt från Jepsons liv och karriär inom musiken välkomnar vi nu upp Do, Re & Mi på scenen.

De tre modulerna bildar tillsammans en stark och väldigt effektiv ensamble. DoReMi är tänkt för de bibliotek som vill ta sin display- och exponering till en ny nivå. Modulerna samspelar men kan lika gärna spela solo.

Till DoReMi (eller till er befintliga inredning) har vi också tagit fram en mobil exponeringsmöbel och display-stöd i trendig trådad stål i undersköna gröna färger.

**MASSOR MED FÄRGER
OCH MATERIAL ATT
VÄLJA MELLAN!**

 BIKETJÄNST
BIBLIOTEKSINREDNINGAR

Tel: +46 472-300 36 • info@biketjanst.se • www.biketjanst.se

80 år med Viborgs banbrytande bibliotek

Det berömda Alvar Aalto-biblioteket i Viborg i Ryssland invigdes i mitten av oktober 1935. I samband med jubileet ordnades en vetenskaplig konferens om Alvar Aaltos humanistiska arkitektur och design.

TEXT MICHAEL BOSVED

När det modernistiska biblioteket stod färdigt för 80 år sedan var det mångkulturella Viborg Finlands andra största stad – här talades då finska, svenska, tyska och ryska. Verksamheten kunde bara bedrivas i några få år innan staden föll i Sovjetunionens händer i och med utgången av fortsättningskriget 1941–44. Biblioteket stod tomt en period efter kriget. Det förföll, men är numera renoverat och återställt till sin forna glans.

DEN VÄRLDSKÄNDE finländske arkitekten Alvar Aalto (1898–1976) har ritat flera bibliotek, men det i Viborg var det första. Redan här utformade han arkitektoniska lösningar som skulle återkomma i flera senare verk.

Det handlar bland annat om låneavdelningen och intilliggande läsesalar där dagsljuset släpps in igenom 57 koniska öppningar i glas i taket. ”Konerna är projekterade så att solljuset alltid blir indirekt. Konernas ytor reflekterar ljuset i miljoner olika riktningar. Teoretiskt träffar det en öppen bok från alla dessa håll och på det sättet undviks reflexer från de vita sidorna mot ögat”, som Alvar Aalto

själv uttryckte det i en facktidsskrift 1940.

”Jag har fortfarande inte vant mig vid detta mirakel och jag tappar nästan andan när jag går in i det stora fyrkantiga utrymmet fyllt med mjukt och klart softat ljus”, skriver bibliotekarien Tatiana Svetelnikova, som är programansvarig på Alvar Aalto-biblioteket i Viborg, i en bok om husets upprustning.

I ÅHÖRARSALEN skapade arkitekten ett oregelbundet böljande trätak i karelsk furu. Alvar Aalto var tidigt ute med tanken på biblioteket som en mötesplats i samhället. I salen skulle man kunna ägna sig åt ”bokpropaganda” och ”social fostran” för att använda hans egna ord. Tanken var att akustiken skulle vara lika bra från vilken plats i rummet talaren än befann sig.

– Nutida datorsimuleringar har visat att akustiken inte är så bra som Alvar Aalto trodde. Men det gör ingenting. Att det ser ut som att akustiken blir bättre har också ett värde, säger Rasmus Wærn, som arbetar på Wingårdhs arkitektkontor i Stockholm.

Han är också tidigare ordförande

i det svenska Alvar Aalto-sällskapet som har skjutit till medel för renoveringen av just det böljande taket.

ALVAR AALTO ARBETADE ofta med nivåskillnader i sina verk – så redan i Viborgsbiblioteket. Från personalens desk har man god överblick över de nedre delar där böckerna står. Det verkar som om Aalto var särskilt förtjust i att laborera med olika golvnivåer just i sina bibliotek. De nedsänkta ”boktrågen” är estetiska, men kanske ibland opraktiska för personalen.

Alvar Aalto-biblioteket är beläget i utkanten av Viborgs stadspark och huvudentrén vetter mot parken.

– Man kan komma in till tidskriftssalen direkt från gatan. Tanken är att det bara är att slinka in, säger finländske arkitekten Eric Adlercreutz, ordförande för Finska kommittén för restaureringen av Viborgsbiblioteket.

ALVAR AALTO-BIBLIOTEKET är i dag både stadsbibliotek och högskolebibliotek. Det har en omfattande programverksamhet och fyller en viktig funktion som kulturhus. Restaureringen som blev klar för två år sedan har kostat drygt 8,7 miljoner euro. Lejonparten av pengarna kom från ryska institutioner. Renoveringen har fått många priser – senast EU:s kulturarvsutmärkelse Europa Nostra Award.

– Det är mycket bra och bekvämt att arbeta i Alvar Aalto-biblioteket som bibliotekarie. Det är ett stort nöje att verka i en så vacker byggnad, skriver bibliotekschefen Elena Rogozin i ett mejl till Biblioteksbladet.

I samband med 80-årsjubileet sattes en plakett från Europa Nostra upp i biblioteket. Till det hölls en fest och en konferens om bibliotekets upphovsman. ■

Bibliotek av Aalto

FÖRUTOM BIBLIOTEKET i Viborg har Alvar Aalto bland annat ritat bibliotek i Seinäjoki i mellersta Finland och i Rovaniemi. Man kan också nämna universitetsbiblioteket i Jyväskylä och ett bibliotek i kulturcentret i Wolfsburg i Tyskland. Folkbiblioteket i Karlskrona från 1959 ritat av Jan Wallinder är inspirerat av Alvar Aalto-biblioteket i Viborg.

Alvar Aalto-biblioteket invigdes 13 oktober 1935. Här ses låneavdelningen med de karakteristiska runda ljusinsläppen i taket.

FOTO: ALVAR AALTO-MUSEET I JYVÄSKYLÄ I FINLAND

Studera till bibliotekarie i en spännande miljö!

MASTERPROGRAM I ABM

Arkivvetenskap,
Biblioteks- och informationsvetenskap
Museologi

LUNDS
UNIVERSITET

www.kultur.lu.se

VISSA FRÅGOR HAR INGA ENKLA SVAR.

Varje dag blir vi kontaktade av ensamma och utsatta unga som vill att någon vuxen tar dem på allvar. Smsa bris50 till 729 09 så ger du 50 kronor och hjälper oss att fortsätta svara.

90 SVENSK
KONTID INSÄMLINGS
KONTROLL

BRIS

Från höstlov till läslov

Starka krafter arbetar för att ersätta det vanliga höstlovet med ett läslov från och med nästa höst.

TEXT CHRISTER FÄLLDIN

Höstlovet, som infaller under vecka 44, ska förvandlas till läslovet ungefär vid den här tidpunkten nästa år. Tanken är också att läslovet ska formaliseras – och skrivas in i läroplanen.

Det är nätverket Läslov som arbetar intensivt för att genomföra det ”nya” lovet och får stöd av den läsfrämjande rörelsen Läsfrämjandet.

– Vi ska stimulera läsning och vi sätter berättandet och skrivandet i centrum samtidigt som vi utgår från lusten och vad unga vill göra, säger

Elisabeth Reslegård som utsetts till både ordförande och projektledare för nätverket.

Hon har som kampanjledare stor erfarenhet av landsomfattande folkbildningskampanjer som Dyslexi-kampanjen och Läsrörelsen.

– Ett läslov blir ett tillfälle för både barn och vuxna att resa i fantasins värld och få nya upplevelser.

Nätverket Läslov hade vid starten mer än ett 60-tal deltagare. Bland dem finns läsfrämjande organisationer, elevorganisationerna, bokförlag, bokhandel, bibliotek, kulturinstitutioner, idrottsorganisationer och fackliga organisationer, bland annat bland lärare, skollärare, författare och illustratörer.

Under Bokmässan presenterades läslovet med närvaro av två ministrar, Alice Bah Kuhnke, demokrati- och kulturminister, samt Gustav Fridolin, utbildningsminister. ■

Elisabeth Reslegård

”Ett läslov blir ett tillfälle för både barn och vuxna att resa i fantasins värld och få nya upplevelser”

MÅNADENS ELIN AV ELIN LUCASSI

Elin Lucassi är serietecknare, illustratör och skribent och jobbar dessutom med utbildning på Kungliga biblioteket. Hennes debutbok *Jag är den som är den* utkom på Kartago förlag i januari 2015.

Bland kulturbärare och kulturarbetare

Ingen kan bortse från bibliotekens betydelse som kulturbärare då som nu.

I nästan 80 år har vi arbetat idogt med att hjälpa biblioteken från första idéskiss till komplett inrett bibliotek och med komplettering av möbler, tillbehör och förbrukningsmateriel. Allt för att driva och underhålla bibliotekens verksamhet.

Ingen vet bättre än vi vikten av ett effektivt lager. Vi står på tå för att ombesörja snabba och säkra leveranser. Detta oavsett om vi talar bibliotek i Sverige, Skandinavien, Europa eller övriga världen. Med ett centrallager på över 2.700 m² beläget i Hässleholm i hjärtat av Skåne bemannat av våra egna "kulturarbetare" är vi beredda att hantera alla era beställningar.

Vi vill därför presentera några av våra vardagshjältar, nämligen Leif och Kent. De gör en skillnad i såväl stort som smått!

WE
ARE
LIBRARY
PEOPLE®

Eurobib®
direct

www.eurobib.com
PART OF LAMMHULTS DESIGN GROUP

DEBATT

Vad tycker du?
Skicka in ditt
debattinlägg till
redaktionen@
bbl.biblioteks-
foreningen.org

”Meröppet ett led i nedskärningarna av folkbiblioteken”

Fackförbunden borde väcka opinion mot meröppna bibliotek. De ställer frågan om biblioteksprofessionen och folkbibliotekens roll i samhället på sin spets, skriver bibliotekarien Per Hjalmarson.

Nyligen publicerades i Göteborgs-Posten (18/8) en artikel om öppnandet av ett nytt så kallat meröppet bibliotek i Skepplanda. I artikeln presenteras meröppna bibliotek okritiskt och oreflekterat som en stor succé utan att närmare precisera vad den påstådda framgången består i.

I samma artikel uttrycker bibliotekschefen Eva Bünger sin förvåning över att inte fler kommuner anammat konceptet om meröppna bibliotek. Snarare är det väl både skrämmande och märkligt att exempelvis fackförbunden DIK och Vision inte engagerat sig mer för att väcka opinion mot införandet av meröppna bibliotek. Det borde vara helt uppenbart att införandet av den här typen av obemannade bibliotek kommer att medföra långsiktigt negativa konsekvenser på folkbibliotekens roll i samhället och bidra till att arbetslösheten för bibliotekarier permanentas på en hög nivå.

DET MERÖPPNA BIBLIOTEKET utgör en buffert mot krav på utökade bemannade öppettider. På flera ställen i landet, där man genomfört meröppet, upptar meröppettiden minst 80 procent av den totala öppettiden. Bemannning blir därmed en exklusivitet, alltså undantag snarare än regel. Arbetsgivaren har därigenom både lyckats gardera sig mot behov av att täcka upp utökade öppettider med ny personal och i praktiken lyckats genom-

föra nedskärningar av personal utan att det märks.

Införandet av meröppna bibliotek ställer frågan om biblioteksprofessionen och folkbibliotekens roll i samhället på sin spets eftersom huvudmålet med meröppet ju är att rationalisera verksamheten genom att minska behovet av personal. Förespråkarna för meröppet måste ju rimligen vara av den uppfattningen att bibliotekspersonalen utgör ett allvarligt hinder för utvecklingen av verksamheten och att fyra års högskolestudier på Bibliotekshögskolan inte är värda någonting alls.

IBLAND HAR TYVÄRR också bibliotekspersonal aktivt deltagit i att verka för meröppet, vilket är en märklig och mycket farlig trend. Det är också högst osannolikt att politiska makthavare vill satsa mer pengar på biblioteken i framtiden om inte ens de anställda på biblioteken själva tror

att de egentligen behövs ute bland besökarna på sin arbetsplats. Som bibliotekspersonal ska vi i vårt dagliga arbete främja läsning och tillgång till litteratur åt våra besökare i syfte att utjämna och motverka de negativa konsekvenserna av de sociala och ekonomiska ojämlikheterna i samhället. Och då måste ju alla besökare ha tillgång till bemannad service under HELA öppettiden.

Införandet av meröppna bibliotek kan därför aldrig innebära utveckling av biblioteksverksamheten, utan är endast ett led i den av politikerna gradvisa nedmonteringen av den offentliga sektorn där avskaffandet av det allmänna och jämlika folkbibliotekssystemet med utbildade bibliotekarier utgör ett viktigt delmål. ■

Per Hjalmarson
Bibliotekarie på Backa bibliotek

Per Hjalmarson

”Ju fler bibliotek i Libris desto bättre”

Anna Berggren

Det går inte att vara ett Libris-bibliotek och samtidigt ha Bibliografisk service på grund av tilläggsavtalets fördröjning på tre månader, skriver KB:s Anna Berggren i en replik till Jenny Poncin, BTJ. (BBL 6-7/2015)

Under Bok & Biblioteksmässan fick vi som arbetar med Libris många frågor bland annat med anledning av debattartikeln i senaste BBL. Några av frågorna är återkommande och vi vill därför gärna besvara två av dem även här i ett större forum.

Vad innebär BTJ:s nya affärsmodell för möjligheten att kombinera BTJ:s tjänst Bibliografisk service med medlemskap i Libris?

KB ser mycket positivt på att BTJ nu släpper på begränsningarna för de bibliografiska posterna. Det sker genom ett tilläggsavtal som gör det möjligt för kunderna att använda de poster de köpt efter den 1 januari 2016 på vilket sätt de vill, dock först efter en karenstid på tre månader.

Ett av KB:s strategiska mål är ökad öppenhet i bemötande och tjänster, bland annat genom att arbeta för att tillhandahålla öppna data i så stor utsträckning som möjligt. Öppenhet och fri delning är en grundprincip för Libris och därför har metadata från Libris varit öppna och fritt tillgängliga sedan 2008.

Vi har haft ett par möten med BTJ under året och haft möjlighet att både följa och heja på processen fram till detta steg mot större öppenhet. I samtal med biblioteksföreträdare har vi emellertid förstått att några bibliotek uppfattat det som att BTJ:s avtalserbjudande gör det möjligt att bli ett Libris-bibliotek samtidigt som man har Bibliografisk service. Här måste vi klargöra att så inte är fallet.

För att Libris ska vara relevant är det viktigt att databasen speglar bibliotekens bestånd. I överenskommelsen mellan Libris-biblioteken förbinder sig medlemmarna att hålla informationen aktuell. Tilläggsavtalets fördröjning på tre månader gör alltså att det inte går att kombinera med medlemskap i Libris.

Hur påverkar det katalogen och kringtjänsterna att många folkbibliotek nu ansluter sig till Libris?

Grundtanken i Libris är samverkan för effektivisering och resursdelning. Biblioteken bygger tillsammans innehållet i Libris-databasen och KB (som också är ett Libris-bibliotek) ansvarar för drift och utveckling av systemen. Hela samarbetet präglas av medinflytande och delaktighet. Det är de deltagande biblioteken och deras användares behov som styr vilken utveckling som sker i Libris.

Redan från start var tanken att Libris skulle vara en resurs för hela bibliotekssverige men av olika skäl blev det inte så.

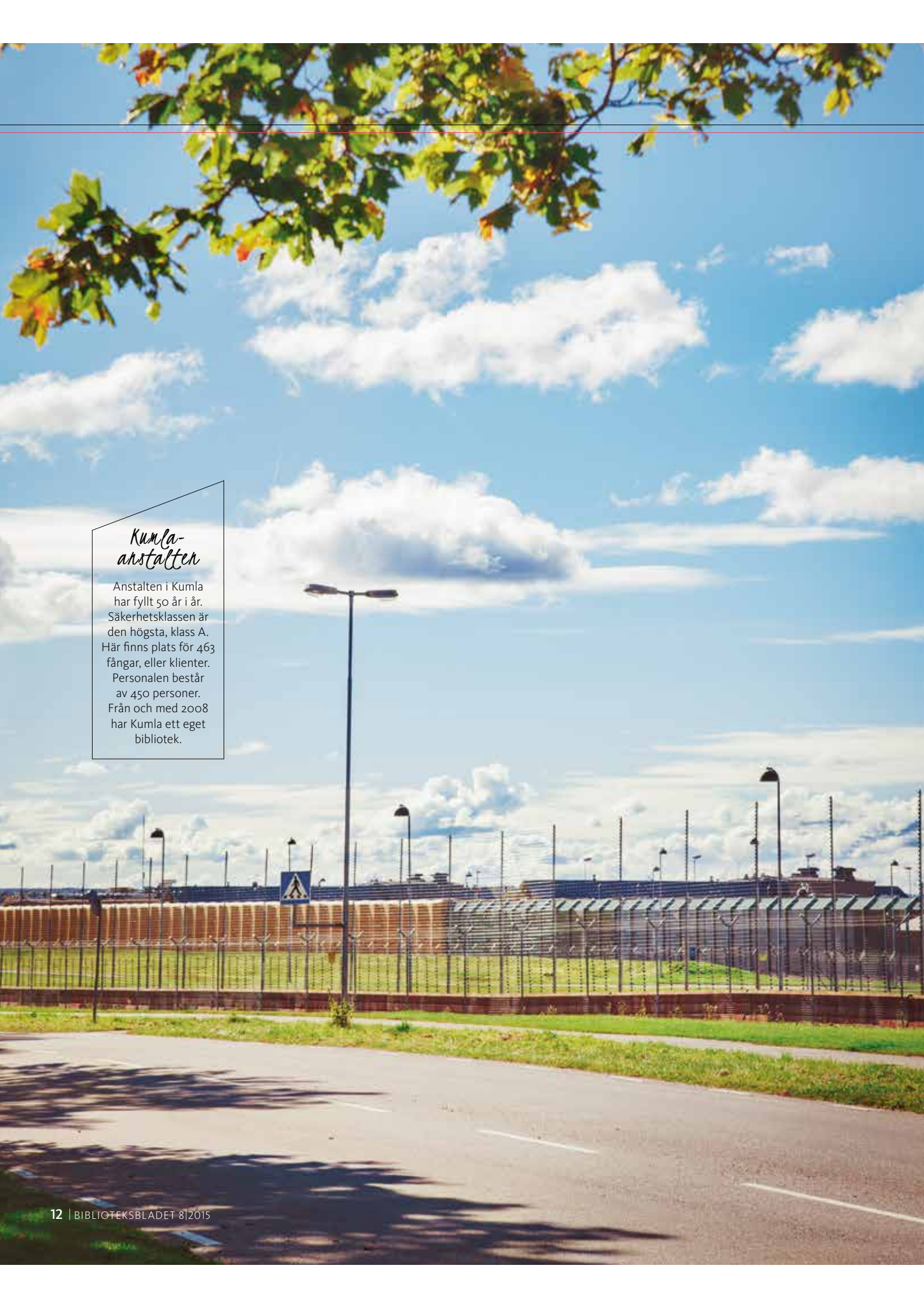
2011 fick KB ett utvidgat uppdrag att svara för nationell överblick och främja samverkan och utveckling inom hela det offentligt finansierade biblioteksväsendet. Libris-kollektivet hade dittills präglats av de universitets- och högskolebibliotek som utgjort merparten av medlemmarna. Nu tog sig KB an utmaningen att utveckla Libris för att bättre tillgodose även folkbibliotekens behov.

Det har varit en spännande utveckling de senaste åren i takt med att allt fler folkbibliotek blivit medlemmar. Vi räknar med ett 30-tal nya bibliotek bara under 2016 och folkbiblioteken är idag en naturlig del av Libris. Mängden ”folkbiblioteksdata” växer och vi ser med glädje hur de nya medlemmarna berikar kollektivet och stöder varandra.

Libris är vad de deltagande biblioteken gör det till. Aktiva medlemmar från forskningsbiblioteken ser till att Libris är en bra tjänst för dem. Med fler folkbibliotek som medlemmar kommer basen att bli allt bättre anpassad utifrån de behoven. Ju fler bibliotek som är med i Libris, desto bättre är helheten. ■

Anna Berggren
Libris-koordinator, Kungl. biblioteket

”För att Libris ska vara relevant är det viktigt att databasen speglar bibliotekens bestånd”

Kumla- anstalten

Anstalten i Kumla har fyllt 50 år i år. Säkerhetsklassen är den högsta, klass A. Här finns plats för 463 fångar, eller klienter. Personalen består av 450 personer. Från och med 2008 har Kumla ett eget bibliotek.

Tre interner i förbrödning på Kumlaanstalten. Bibliotekets rum för facklitteratur är mest uppskattat.

Bibliotekarien Lotta Perkiö lyssnar på kriminalvårdaren Jörgen Törnqvist som är förtjust i ljudböcker.

En stunds frihet i biblioteket

Matrecept och träningstips, kriminologi och poesi. Liksom Freud, Malcolm X, Sebba Staxx och Hitler. Utbudet på Kumlaanstaltens bibliotek är brett och utlåningen ökar. "När jag är här, bland böckerna, får jag se något annat än allt det fyrkantiga på avdelningen", säger en låntagare.

TEXT MAJA AASE FOTO BEATRICE GRAALHEIM

– När jag möter andra bibliotekarier brukar de fråga om det är läskigt att jobba på Kumla, säger Lotta Perkiö. Men jag tycker inte det, och hade det varit läskigt skulle jag inte ha stannat. Folk undrar också om det går att smuggla in olika prylar inuti böckerna som kommer utifrån. Då svarar jag bara: "nej, det gör det inte".

LOTTA PERKIÖ HAR säkerhetslarm och vanliga kläder, ingen så kallad tjänstedräkt, när hon står och småpratar intill hyllan med ljudböcker med kriminalvårdaren Jörgen Törnqvist. Rummet för skönlitteratur domineras av svarta bokryggar, det är mest deckare och fantasy, men också kärlekslyrik, som kan inspirera vid brevskrivning.

I grannrummet cirkulerar några intagna, eller "klienter", bland fackböckerna.

– Titta, den här är bra, säger låntagaren med tatueringen "Only god can judge me" på högerarmen.

Osama bin Ladens blick på omslaget är stadig. Därefter rekommenderas ytterligare en skrift om en antidemokratisk våldsverkare,

Bortom säkerhetskontroller och en fuktdoftande kulvert på 600 meter ligger två rum, där 8 000 och 9 000 volymer väntar med drömmar, hopp och chansen att lära sig något nytt för framtiden.

– Med en bok är man aldrig ensam, konstaterar bibliotekarien Lotta Perkiö, som under sju år byggt upp biblioteket på Kumlaanstalten.

Trots att låntagarna är inlåsta och inte får välja vad de ska ha på sig är bibblaatmosfären närmast trivsamt.

Statistik Kumlas boklån

2009	6 074 lån
2010	6 222 lån
2011	6 334 lån
2012	7 316 lån
2013	9 762 lån
2014	10 391 lån

med ett mindre framgångsrikt öde: Muammar Gadaffi.

– De här böckerna är bra, de handlar om politik, om sanningen.

En annan låntagare håller i en hel bokhög, här ska läsas intensivt inför högskoleprovet.

– Jag vill bli advokat. Men det är svårt, mycket svårt, säger mannen, som visserligen heter något annat men kallas för Peter:

– Efter Peter den store. Det är mina kompisar som bestämt det. Så är det bara.

KÄNDISEN ISMAIL KADARE, ofta omnämnd som tänkbar Nobelpristagare, är en av författarna på hyllan med utgivning på albanska.

– Han är bra. Skriver psykologiskt, säger en av låntagarna, och sedan blir det bläddring i en bok om ABBA, en titt bland Paolo Robertos senaste insatser på träningsfronten och lite snack om kärleksromaner: ”det läser jag aldrig”, säger en av de tre som vill bli fotograferade.

Att låna går snabbt, klienterna uppger sitt femsiffriga intagningsnummer, och sedan kan kvällen vikas åt läsning.

– Att jobba här är som att vara på ett litet folkbibliotek eller skolbibliotek, säger Lotta Perkiö, som enligt ett schema går runt med en bokvagn på några av anstaltens avdelningar.

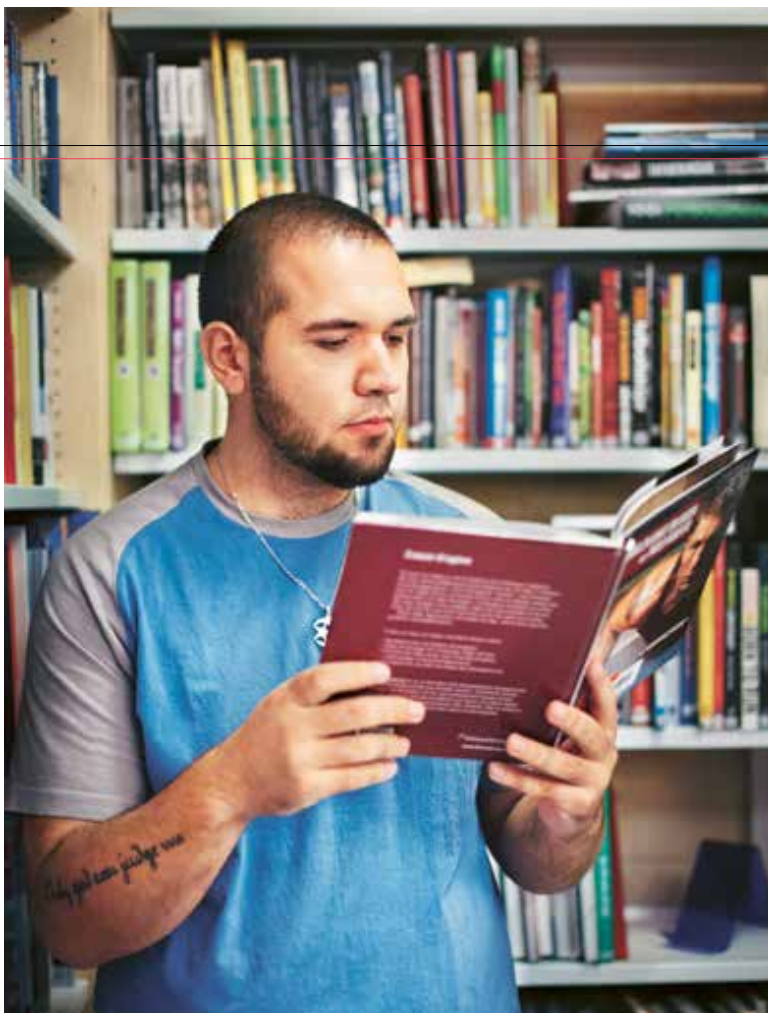
Att röra sig inne på Kumlaanstalten är inte anpassat för snabb improvisation. Lotta Perkiö får vänta vid många låsta dörrar när hon ska ta sig fram genom de sammanlagt 1 200 meter kulvertarna.

– Många läser väldigt mycket. På måndagarna kan det ligga en beställningslapp och vänta på mig, utifrån ett boktips i Dagens Nyheter. Visst är det en viss övervikt av kriminallitteratur, vilket inte är konstigt. Men en del säger ”jag vill läsa vad som helst utom kriminellt tjafs, det har jag fått nog av”.

LASSE WIERUPS OCH Matti Larssons bok *Svensk maffia* är den mest utlånade boken genom alla år, men Lotta Perkiö påpekar både en och två gånger:

– Jag vill undvika att förstärka schabloner och fördomar. Vi har till exempel också en stor utlåning av kokböcker. Vissa lagar sin egen mat och andra vill läsa om lite annan sorts mat än de får här. Historia går också jättemycket, liksom träningsböcker, säger Lotta Perkiö och fortsätter:

– Men jag skulle ljuga om jag inte sa att de lånar böcker med anknytning till kriminologi.

Mat, historia och träning är populärt, och Paolo Roberto en utlånad succé.

Ulrika Karlsson

”Det finns de som aldrig har levt ett Svenssonliv, och inte växt upp med en familj som äter middag tillsammans”

Kollegan och vårdaren Ulrika Karlsson, som arbetar halvtid i biblioteket, talar om vad som är nödvändigt i jobbet: förmågan att lyssna, och en förståelse för att människor inte alltid haft det så lätt.

– De uppskattar biblioteket väldigt mycket, säger Ulrika Karlsson, som sitter framför en hyllgavel med upptejpade vykort från klienter som lämnat Kumla, och sedan hört av sig och tackat för kontakt och omtanke.

– Det finns de som aldrig har levt ett Svenssonliv, och inte växt upp med en familj som äter middag tillsammans eller pratar med varandra. Andra har kanske aldrig varit inne i ett bibliotek och jag har hört kommentaren ”oj, är alla böcker i bokstavsordning?” när de kommit hit.

EN KLIENT HAR bestämt sig för att beta av klassikerna.

– Jag undrade om han inte hade tröttnat på att läsa dem i skolan? Då fick jag svaret: ”Jag har aldrig läst några klassiker i skolan”. Han hade helt enkelt blivit utslängd från svenska-lektionerna.

En annan låntagare har sysselsatt sig med

Bibliotekarien Lotta Perkiö har under sju år byggt upp biblioteket.

Det sägs att Malcolm X började läsa under sina år som fängslad i USA.

de sju delarna i Marcel Proust romansvit *På spaning efter den tid som flytt*.

– Han undrade varför alla tjarar så mycket om de där madeleinekakorna, eftersom Proust mest skriver om dem i början. Han tänkte att de flesta bara snackar och har inte läst alla delar, därför är det så mycket prat om kakorna.

Att Adolf Hitlers *Mein Kampf* finns i bibliotekets utbud tycker inte Lotta Perkiö är konstigt.

– Mitt intryck är att de som lånar den gör det mest för att provocera, de vill testa om vi har den och om de får låna den. Jag tycker inte att man ska förbjuda böcker, om man gör det och tystar ner något blir det bara mer spännande, säger Lotta Perkiö, som i sin signatur i jobbmejl citerar Oscar Wilde: ”Det finns inga moraliska eller omoraliska böcker, bara bra eller dåligt skrivna”.

I EN AV RULLHYLLORNA står barnböcker, som ingår i projektet ”Godnattsagor inifrån”. Det handlar om att ge föräldrar i fängelse större självförtroende och bättre förutsättningar för att kunna prata läsning och böcker, och även inspirera till mer sago- och högläsning.

Mest utlånat under 2014

1. *Shantaram*
av Gregory David Roberts (26 lån)
2. *Infiltratören* av
Lasse Wierup (24 lån)
2. *Maffiakrig*
av Tobias Barkman
och Johan Palmkvist
(24 lån)
4. *Ondskans hus:
den sjunde kretsen* av
Tony Olsson (20 lån)

Papporna i projektet får läsa in en saga och skicka hem.

– Det finns också klienter med telefontillstånd som ringer till familjen på kvällen och läser sagor i luren för sina barn, säger Lotta Perkiö.

Särskilt en sak framgår efter en stunds samtal med Ulrika Karlsson och Lotta Perkiö: de vill att alla ska ha tillgång till ett bibliotek, med böcker på språk de kan läsa och med ett genomtänkt utbud. Så är det inte i dag på alla svenska anstalter eller häkten.

– Jag skulle önska att Kriminalvården skärper riktlinjerna, så att de blir mer tvingande när det gäller biblioteksservice, säger Lotta Perkiö, och tillägger att ”det inte borde spela någon roll vilken plats man sitter på”.

– Jag vill att alla har tillgång till bibliotek, inte bara för studier och information utan även för förströelse och chansen till en bra fritidssysselsättning, i stället för att bara titta på teve.

– Genom att läsa kan man få ett annat synsätt på saker och ting, och man lär sig utveckla språket och sina tankar, säger Kumlabibliotekarien Lotta Perkiö. ■

Mässa i mångfald

TEMA: MÄSSAN

Goldin vill inte sätta gränser för bibliotekens gäster [s18]

Nordisk modern litteratur står sig slätt mot Islands arv [s20]

Om bibliotekens roll i det ökande informationsflödet [s21]

Frivilliga krafter knyter band till lokalsamhället [s22]

Nya Läsambassadören: Läs högt för barnen [s24]

Mässan i Göteborg är en av årets höjdpunkter i svenskt kulturliv. Här följer ett axplock från Bok & Bibliotek 2015.

TEXT CHRISTER FÄLLDIN

Böcker, debatter, manifestationer. Tre ord som beskriver årets Bok & Bibliotek. Ungersk och isländsk litteratur var utvalda som mässtema tillsammans med yttrandefrihet, och totalt genomfördes under fyra dagar 388 programpunkter med medverkande från 31 länder.

Utöver det arrangerades flera olika manifestationer och "demonstrationer" inne på mässan.

Biblioteksbladet var naturligtvis på plats, inte för att försöka ta ett helhetsgrepp på mässan, vilket vore både ointressant och snudd på omöjligt, utan för att göra som de flesta andra besökare, gå på planerade event, men också ramla in på helt oplanerade.

I detta lilla mässtema finns säkert en del som du som läser redan känner till, men det finns också ett par intervjuer som går lite mer på djupet än vad som hinns med under en vanlig mässtdag. ■

”Alla sätt att använda biblioteket är bra”

Daniel Goldin, chef för Vasconcelosbiblioteket i Mexico City, vill att biblioteken ska vara ”radikalt gästfria”. Där finns skeenden som inte går att beskriva med siffror, anser denne läsfrämjare i världsklass. **TEXT** CHRISTER FÄLLDIN

FOTO: ANNA VON BRÖMSEN

Daniel Goldin, chef för Vasconcelosbiblioteket.

Han ville bli författare, men förstod tidigt att han kom bättre till sin rätt när han fick arbeta och vara med människor. Så karriären började på ett av Mexikos stora förlagshus där han jobbade i tjugo år med att introducera ny litteratur och nya ämnen. Det ledde till att han specialiserade sig delvis på barnlitteratur.

– Men tjugo år är en lång tid och under den hinner både förlaget och världen förändras. Jag blev alltmer obekvämd där, säger Daniel Goldin till Biblioteksbladet när han gästade Bokmässan i slutet av september, inbjuden av Litteraturpriset till Astrid Lindgrens minne och Bok & Bibliotek.

Nästan för att kunna överleva sökte han vägar från förlaget. Ett av dessa försök ledde honom till det stora biblioteket.

– Jag frågade helt enkelt om jag fick bli chef för Vasconcelosbiblioteket, säger han.

Till sin förvåning fann han sig snart vara ansvarig för landets och kontinentens största bibliotek. Välkommandet var fyllt av problem att lösa och mycket arbete. Men det var samtidigt ett jobb som passade honom – en plats för tankar och idéer.

STEGET TILL BIBLIOTEKET var egentligen inte så stort. Båda föräldrarna var bibliotekarier, men tidigt i livet var det inte viktigt för honom. Hans primära drivkraft var möjligheten att få experimentera med vad man kan göra med böcker. Det har lett till att han utvecklat många tankar och känslor kring utrymmet, där böckerna finns.

FOTO: VASCONCELOS BIBLIOTEKET

En allmän plats där människor kan mötas, diskutera, eller bara vara, på obestämd tid.

På Vasconcelosbiblioteket arbetar han efter tesen att biblioteket måste upplevas som en "radikalt gästfri plats, även för de ovana läsarna". Hans förhållningssätt och idéer kring bibliotek och läsning har gjort att han kommit att betraktas som en "läsfrämjare i världsklass".

BRÅK OCH OVÄSEN på biblioteken är inte ett svenskt problem, det finns i högsta grad även i hans eget bibliotek, delvis som en effekt av hans syn på vad biblioteket ska vara.

– Diskussionen om hur biblioteken ska vara förs hemma också eftersom det inte finns så många utrymmen som är tysta. Men bibliotek är inte bara rum för tystnad, utan också för samtal, för diskussioner. Många sitter där och arbetar, och det måste man respektera, men samtidigt får vi inte glömma att biblioteket är och ska vara ett bekvämt utrymme för alla. Det kan också användas till annat, som att sova, säger Daniel Goldin.

Hur menar du nu?

– Ibland behöver du sova. Om du inte har sovit kan du inte tänka klart, inte läsa och förstå. Det finns hemlösa som sover i biblioteket också, men det är inte en viktig fråga. Det är många som tar en tupplur när de sitter och arbetar.

Det finns få begränsningar för vad ett bibliotek kan användas till, anser Daniel Goldin. I Vasconcelosbiblioteket dansar folk i trädgården, framför glasdörrarna, för att uppleva de speciella spegeleffekterna från dem.

– Folk kommer dit för att dansa och det låter vi dem göra. Det är ett mycket speciellt utrymme som lockar folk. Det är ett utrymme

Musiken är välkommen i Vasconcelos, som med sin 300 meter långa byggnad är det största biblioteket i den spansktalande världen.

Daniel Goldin

Daniel Goldin, född 1958 i Mexico City, var tidigare förläggare och arbetade med barnlitteratur. Han upptäckte 2013 års Alma-pristagare Isols talang för illustrerade barnböcker.

Vasconcelosbiblioteket

Besökare:

Cirka 2 miljoner/år.

Anställda:

Cirka 200 personer.

Öppet:

355 dagar om året, 11 timmar om dagen.

Övrigt:

1 800 kulturella aktiviteter, workshops, konserter, utställningar, filmer.

Antal böcker:

600 000 volymer.

där människor känner sig fria att göra det de vill. Det finns inte många sådana platser runt omkring oss.

Vad har biblioteken för mening i digitalåldern?

– Det finns ytligt betraktat inget behov av ett bibliotek eftersom det är lätt att hitta exakt den information du söker med hjälp av mobilen. Trots det verkar det behövas en byggnad, ett utrymme, där det går att vara i närheten av böcker.

Biblioteket är ett reservat där livet är sovande i form av böcker med ord av sedan länge döda själar, funderar han, och tillägger att resonemangen är "mycket mexikanskt". Slutsatsen är att biblioteket fortfarande lockar nya generationer och att utrymmet för böckerna är "nästan heligt". Det finns inget annat ställe där du kan känna den frihetskänsla som uppstår i ett bibliotek som både är ett utrymme för böcker – och människor med många olika behov och skäl till att vara där.

– Det är det viktigaste argumentet för att bevara biblioteken. I den digitala världen kan du översätta allting till en siffra, men biblioteken visar att det finns många pågående skeenden som inte kan översättas till siffror. Som att vara i ett utrymme för och med böcker. Folk kommer till biblioteken för att de behöver det utrymmet.

För Daniel Goldin är den viktiga frågan hur bibliotekarierna kan läsa av vad som händer i biblioteken och omdefiniera sitt arbete för att förstå vad som sker i "utrymmet" och i världen.

– I det klassiska biblioteket ska du göra vissa saker medan annat är förbjudet. Du har rätten att använda biblioteket, men nu måste vi tänka om. För mig är alla sätt att använda biblioteket bra sätt. ■

Islänningasagorna första exemplet på nordic noir

Ingen modern nordisk litteratur kan i originalitet mäta sig med islänningasagorna, skriver professor emeritus Lars Lönnroth, som varit en av översättarna bakom det nya verket.

TEXT LARS LÖNNROTH

Det har sagts att de så kallade "islänningasagorna", även kallade "släktsagor" eller "ättesagor", utgör Nordens enda originella samlade bidrag till världslitteraturen. Påståendet betyder inte att alla dessa sagor är odödliga mästerverk men däremot att några av de bästa är det samt, framför allt, att själva genren är unik. Ibsen, Strindberg, Selma Lagerlöf och H.C. Andersen må ha skapat klassiker som läses över hela världen, men någon helt ny litterär genre har de inte skapat, ingen framställningsform som i originalitet kan jämföras med de bästa islänningasagorna.

VAD ÄR DÅ DET speciella med dessa sagor, som skrevs på 1200-talets Island men skildrar släktfejder och andra händelser som ska ha inträffat där under vikingatiden, cirka 250 år tidigare? Först och främst det kärva och till synes objektiva sättet att berätta om forntida begivenheter som folk i bygden såg och hörde dem, dock utan att öppet värdera det inträffade.

Lars Lönnroth

Fakta

Lars Lönnroth är professor emeritus i litteraturvetenskap vid Göteborgs universitet, expert på fornläandsk litteratur samt en av flera översättare bakom det nya bokverket.

Därtill en ren och enkel prosastil, klar och kylig som källvatten men med mörka komplikationer dolda i undertexten, liksom isberget döljer det som finns under vattenytan.

Samt, inte minst, spännande historier om konflikter på liv och död. Sagaberättarna ägnar sig aldrig åt moralpredikningar, psykologiserande eller känsloutbrott, trots att sådant ymnigt förekommer i annan medeltidslitteratur. Ändå lyckas de genom antydningar, drömvavsnitt och halvkvädna visor förmedla till läsaren vad som utgör mänsklig storhet och vad som inte gör det, vad som är tragiskt och sublimt respektive komiskt och groteskt i människors liv.

TAG TILL EXEMPEL den berömda scenen mot slutet av *Laxdalingarnas saga*, där berättelsens centralgestalt, Gudrun Osvifsdotter, på gamla dar tillfrågas av sin son Bolle vilken av sina många män som hon älskat mest. Gudrun vägrar att svara, ty så privata frågor besvaras aldrig i en isländsk saga.

Men Bolle vet, liksom läsaren, att hon gjort livet svårt för sina män och bland annat av

FOTO: RAYMOND BOSMA/FLICKR/CREATIVE COMMONS

svartsjuka hetsat sin make (Bolles far) att döda hennes egen tidigare älskare, Kjartan, en av landets största hjältar, dessutom makens bästa vän. När sonen nu, många år senare, envisas med att pressa sin mor om vem hon älskat mest, svarar hon till slut, efter lång tystnad: "Jag var värst mot honom som jag älskade mest." Sedan säger hon inget mer och strax därefter dör hon utan att förklara sig. Sagan överläter åt läsaren att grubbla över vem hon kan ha menat: var det Kjartan eller Bolles far? Förmodligen Kjartan, men helt säker kan man inte vara.

Själva osäkerheten bidrar till scenens storhet. Isberget avslöjar inte sin hemlighet men läsaren engageras.

DET SÄGS IBLAND att dessa berättelser är alltför våldsbejakande för att lämpa sig som läsning för människor i dag, men så är det inte i de bästa sagorna. Våld förekommer ofta, eftersom livet var sådant på vikingatiden, men våldet förhärsligas inte. De största sagahjältarna, sådana som Njal och Gunnar på Lidarende i *Njals saga*, söker tvärtom fred och förlikning. Och de som i likhet med Gudrun i *Laxdölingarnas saga* hetsar män att begå våldsamheter, går själva ett tragiskt öde till mötes. Vad våldet angår är dagens nordiska deckare betydligt värre än islänningasagorna.

Däremot kan man kanske säga att också sagorna är exempel på "nordic noir": de skildrar en mörk värld.

Ett problem med äldre svenska översättningar av islänningasagorna är dock att de som regel är skrivna i ett högt travande språk som ska föreställa "fornnordiskt" men i dag verkar löjligt: "Spörja vill jag dig, frände, vad du bär i hug" och liknande otympligheter. I den stora nyöversättning av samtliga islänningasagor som nyligen företagits under ledning av Kristinn Jóhannesson och Gunnar D.Hansson, har vi försökt återvända till det enkla men ändå kärnfulla talspråk som präglar de isländska originalen.

Därmed hoppas vi att sagorna åter ska bli de svenska klassiker som de alltid förtjänar att vara, inte minst på biblioteken. ■

Dagens flödande kanaler stärker bibliotekens roll

Vad gör vi med medierna, och vad gör de med oss? Vilka är möjligheterna och riskerna? Här har biblioteken en roll att fylla, ansåg moderatorn Katti Hoflin på seminariet om förändringarna i medielandskapet.

TEXT FATIMA GRÖNLAD

Den digitala utvecklingen har gett oss tillgång till en rad nya informations- och kommunikationskanaler där vem som helst kan publicera sig, utan att gå via mellanhänder.

Det konstaterade Ewa Thorslund, direktör för Statens medieråd. Hon inledde med en översikt över några olika förändringar som påverkar såväl medieutbudet som vårt sätt att ta del av det.

PARALLELLT SKER UTVECKLING mot ökad mediekoncentration och minskat antal journalister.

Bland paneldeltagarna fanns en enighet om att utvecklingen kräver nya typer av kompetenser. Bland annat i att värdera information från olika källor, förstå hur olika typer av medier fungerar och själv kunna skapa innehåll.

– Vi är bebisar när det gäller internet och digitalisering. Vi behöver lära oss att leva med det här, säger Johanna Frelín, vd på utbildningsföretaget Hyper Island.

KOMMUNIKATIONS- OCH informations-explosionen innebär demokratiska möjligheter. Men också risker, bland annat i form av slutna informationsbubblor där man bara tar till sig det som går i linje med åsikter man redan har.

– Vad ska vi referera till i den allmänna debatten om vi har olika världsbilder? säger Ewa Thorslund.

Katti Hoflin, chef för Stockholms stadsbibliotek och moderator för seminariet, konstaterar att biblioteken har en viktig roll att fylla.

– Vi är ju experter på att navigera i komplext material, på källkritik och att hitta många perspektiv – allt det som vi alla behöver bli bättre på när samhället exploderar med information. ■

Volontärer blir en länk till besökarna

Språkkaféer, läxhjälp, stickkaféer. Allt fler verksamheter som drivs av frivilliga krafter letar sig in på bibliotek runt om i landet. Vad anser biblioteksanställda respektive volontärer att samarbetet ger? Och hur fungerar avgränsningen gentemot det professionella arbetet?

TEXT OCH FOTO FATIMA GRÖNBLAD

På mässan.

Att vara relevant i lokalsamhället och knyta nära band med invånarna. Det är något som stadsdelsbibliotek runt om i landet prioriterar högt. Ett sätt är att öppna lokalerna för frivilliga som vill anordna aktiviteter som kompletterar bibliotekets egen verksamhet. Hur fungerar sådana samarbeten i praktiken?

Den frågan diskuterades på ett seminarium med rubriken Folkets bibliotek och professionens ansvar. Mattias Reuterberg, bibliotekarie, berättade tillsammans med volontärerna Randi Myhre och Gülüzar Tuna om samarbetet på Biskopsgårdens bibliotek i Göteborg. Från biblioteket i Rosengård, Malmö, medverkade Ewa Skogsblad, bibliotekarie.

Verksamheterna på de båda biblioteken liknar varandra men har växt fram på olika sätt. I Rosengård var det bibliotekarierna själva som tog initiativ till att starta språkkafé 2008. Sedan dess har verksamheten växt och grenat ut sig.

Numera kommer ett hundratal personer varje vecka för att delta i språkkafé på svenska eller få läxhjälp i matematik, fysik eller kemi. Föreningen Littosfären ordnar även regelbundna poesikvällar, där alla är välkomna att läsa upp eller lyssna på poesi.

I BISKOPSGÅRDEN KOM verksamheten igång genom bibliotekets medverkan i EU-projektet Libraries for all. Syftet var att utveckla biblioteket som interkulturell mötesplats genom samarbete med boende med skilda språkliga och kulturella bakgrunder. En referensgrupp

Mattias
Reuterberg,
Ewa Skogsblad,
Randi Myhre,
och Gülüzar
Tuna.

med personer från de största språkgrupperna i området skapades. De träffades fyra gånger per termin för att analysera lokala behov, bolla idéer och planera aktiviteter och inköp.

UNDER DEN tvååriga projekt-tiden arrangerades mängder av aktiviteter, bland annat datakurser och språkkaféer på flera olika språk, samt filmkvällar.

– Vi utvecklade så mycket program att bibliotekarierna var alldeles slutkörd efteråt, även om medlemmarna i referensgruppen gjorde det mesta, säger Randi Myhre, som var projektsamordnare, med ett skratt.

Efter projekttiden ville parterna fortsätta samarbetet och de som hade varit med i refe-

”Jag för vidare det som finns på biblioteket till människor jag känner på gatan, och så för de vidare det till andra”

rensgruppen bildade en förening. Idag lever språkkaféerna på svenska och engelska kvar. Dessutom anordnas läxhjälp tre gånger i veckan, i samarbete med Röda korset och Mattecentrum.

GÜLÜZAR TUNA, som själv haft biblioteket som ett extra hem under sin uppväxt, ser sig som en länk mellan biblioteket och de boende.

– Jag för vidare det som finns på biblioteket till människor jag känner på gatan, och så för de vidare det till andra.

Även om hon själv har rollen som arrangör tycker hon att hon själv får ut lika mycket som besökarna.

– Jag finns till för den andra personen och den finns till för mig.

Randi Myhre håller med.

– Man får mycket energi av att bidra med en så enkel sak som två timmar varje vecka.

Ewa Skogsblad har också erfarenhet av gränsen mellan volontär och besökare kan vara flytande. Många besökare bidrar till verksamheten och kommer med idéer. Exempelvis startades poesikaféet av en av språkkaféets besökare.

Ewa Skogsblad tycker att hon har glädje och nytta av samarbetet med lokalsamhället.

– Det är trevligt med ny input. Man kan bli lite hemmablind på verksamheten.

Mattias Reuterberg instämmer.

– Det håller en på tårna och gör att man inte stagnerar i sin yrkesroll.

En utmaning med att ta in frivilliga kan vara att hålla isär sina roller och uppgifter. Men ingen av paneldeltagarna upplever att det har varit ett problem. På Rosengårds bibliotek har man för tydlighetens skull tagit fram en överenskommelse som alla volontärer måste fylla i. Den handlar bland annat om brandsäkerhet, försäkringar och bemötande.

ENLIGT EWA SKOGBLAD tog det ganska mycket tid i början att organisera språkkafé och läxläsning. Men med tiden har det blivit mer och mer självgående.

Hon rekommenderar alla bibliotek att öppna dörren för föreningar och frivilliga.

– Jag vill uppmana till att våga pröva och misslyckas. Men det gäller att man kommunicerar på riktigt med de boende som ska delta i verksamheten, så att man inte hittar på grejer som inte passar.

Randi Myhre håller med om att det finns stora tillgångar som bibliotek kan ta till vara.

– Det finns mycket kompetens och resurser hos biblioteksbesökarna. Det är bara att fråga!

”Det måste låta mer om texter”

Anne-Marie Körling

Rösten bär litteraturen anser Anne-Marie Körling, författare och lärare och nyutnämnd Läsambassadör. Hon har själv upplevt hur en enda rad ur en diktsamling av Tranströmer kunde lindra hennes sorg.

TEXT OCH FOTO CHRISTER FÄLLDIN

Anne-Marie Körlings uppgift som Läsambassadör är att främja läslust, och verka för att barn och ungdomar ska hitta till litteraturen.

Därför bär hon ofta med sig en bok när hon är ute bland unga människor. Barn ställer naturliga frågor kring litteratur när de ser att hon har en bok med sig. ”Får jag se vad du läser”, är en inte ovanlig fråga.

– Har du med dig en bok vet du inte vad som kan hända, säger hon.

Det går att förstå att böcker kan beröra först när du själv har läst. En bok handlar om sinnlighet, och ger närvaro. Ett av de bästa sätten att påverka barn och även vuxna att intressera sig för böcker är att läsa högt för dem, anser Anne-Marie Körling.

Den tysta läsningen fungerar inte alltid, enligt hennes uppfattning.

– Det måste låta mer om texter. Jag har träffat läsare som det inte händer någonting med vid tyst läsning, men genom högläsningen skapas en upplevelse. Rösten bär litteraturen. Många som jag har högläst för har inte tyckt om böcker, men högläsningen skapar sammanhang och närvaro, ett starkt nu.

EN VIKTIG INSIKT har varit att litteraturens effekt är långsiktig. Berättelserösten påverkar oss alla och barn som lyssnar kommer ihåg. Det spelar ingen roll om den som läser eller lyssnar inte förstår allt. Det som är läst är läst och så småningom kommer livserfarenheten på något sätt ikapp.

Hennes eget liv är ett bra exempel på litteraturens kraft och hon har själv blivit hjälpt

genom två berättelser om död. Hennes far dog när hon var 7 år. Hon behövde tröst, som inte gick att få, men i efterhand har hon insett att det gick att ha en ”litterär” pappa. Hon gick till biblioteket och hittade Pippi Långstrump.

– Pippi klarade sig utan pappa. Det gav mig hopp, säger hon.

ANNE-MARIE KÖRLING hade även anhöriga på Estonia. Då var sorgen ”inkapslad och besvärlig” och hon har svårt att beskriva hur den kändes.

– Den var ordlös, men så fick jag i handen en diktsamling av Tomas Tranströmer, *Östersjöar*, och slog upp boken. Blicken fastnade på en strof och jag blev helt tagen. Det var en rad som var en livboj. Jag tror inte att en läsupplevelse behöver vara en hel bok, det kan vara en enda mening, säger hon.

Strofen som hjälpte henne löd ”det finns dagar då Östersjön är ett stilla hav.”

Som mycket van läsare är hon fortfarande förvånad över att texter kan vara så exakta, hur de kan beskriva ens eget liv.

Anne-Marie Körling berättar om ett möte mellan ett barn och litteraturen. I en klass med en elev från ett krigshärjat område visade läraren en filmatisering av Stig Dagermans *Att döda ett barn*.

Eleven hade dragit sig undan en stund efter att ha sett filmen och när Anne-Marie Körling talade med henne grät hon och sa, ”från en stund till en annan, barnet skulle hämta socker, kriget är likadant, ena dan i skolan, nästa dag finns ingen skola”. ■

Läsambassadören

Läsambassadören utsågs på Bok & Bibliotek och är initierad av Kulturrådet som finansierar verksamheten. Inspirationen kommer från USA, Storbritannien, Irland och Australien. Inom ramen för uppdraget ska Läsambassadören medverka på mässor, bokfestivaler, konferenser och andra offentliga arenor och prata om läsning och litteratur för unga.

Anne-Marie Körling

Anne-Marie Körling är grundskollärare och författare. Hon har haft uppdrag för Skolverket, skrivit kursplaner för svenskundervisning. Hon föreläser ofta på skolor och bibliotek.

Nu finns hela din dagstidning som taltidning.

Drygt 100 av Sveriges dagstidningar finns nu som oavkortade taltidningar. Med andra ord kan du själv äntligen välja vilka nyheter som du vill läsa. Från världspolitik till Dagens ros. För mer information: Kontakta din lokala dagstidning eller gå in på taltidningarna.se

De nya

TALTIDNINGARNA

Erik Fichtelius har skapat ett litet kansli som arbetar med att utforma strategin. Förutom honom själv består det av Krister Hansson och Karin Linder, som båda är utredare. De har stor kunskap om biblioteksfrågor. Krister Hansson är i dag regionbibliotekarie, medan Karin Linder är ordförande i DIK fram till november då hon börjar på heltid i kansliet.

Bygger strategin med sociala medier

Erik Fichtelius har startat sitt fyraåriga marathonslopp. Under 2019 ska arbetet med den nationella biblioteksstrategin vara färdigt. Biblioteksbladet tog pulsen vid starten. **TEXT** CHRISTER FÄLLDIN **FOTO** BEATRICE GRAALHEIM

Den mångårige journalisten Erik Fichtelius hann precis gå i pension i somras efter ett helt journalistliv, huvudsakligen inom public service, innan han tillträdde som nationell samordnare.

Han har redan rekryterat ett litet kansli och arbetet med att inventera frågeställningarna är i gång.

Under hösten 2017 ska en första rapport

läggas fram, medan slutrapporten presenteras i mars 2019. Redan till Biblioteksdagarna i Västerås i maj nästa år kommer dock en första omvärldsanalys.

– Den ska kortfattat och i klara ord svara på tre frågor. Hur är läget, vad är problemet och hur vill vi ha det, säger Erik Fichtelius.

OMVÄRLDSANALYSEN SKA VARA en kortfattad probleminventering och kanske innehålla en ansats till olika lösningar. Det är så långt som Erik Fichtelius kan tänka sig första steget.

– Rapporten ska kunna vara ett underlag till en ordentlig diskussion i biblioteks-Sverige och den ska kunna läsas av folk utanför sfären, som allmänheten och politikerna, som ju är uppdragsgivare.

Rapporten byggs efter en ordentlig dialog och med expertmedverkan från biblioteks-Sverige.

Ett avsnitt bör till exempel vara en internationell utblick med en ordentlig länksamling.

Under första skedet identifieras frågeställningar och förses med huvud- och underrubriker. Erik Fichtelius ställer just nu frågor till många olika personer och institutioner om vilka områden som bör ingå.

– Jag tror att vi till slut har en bruttolista med minst ett femtiotal punkter, som till exempel pliktleveranserna, fjärrlånen, skolbiblioteken, upphovsrätten och digitaliseringen, säger Erik Fichtelius.

DET FÅR SEDAN bli en grund för det fortsatta arbetet. Erik Fichtelius har själv valt att det första skedet ska vara klart till maj nästa vår. För att nå dit arbetar han och kansliet utefter två olika spår. Det första är att söka en mycket bred medverkan från hela biblioteksväsendet, först för att identifiera frågeställningar, därefter för att beta av varje punkt. En av de stora frågorna inför arbetet har varit att hitta ett sätt att få igång en dialog som inte är hierarkisk.

– Vi har valt att använda sociala medier och startar en Facebooksida som heter Nationell biblioteksstrategi där vi under våren arbetar med ”veckans fråga”. Sidan är öppen och vem som helst kan gå in och skriva på den.

Varje vecka har sitt eget ämne, till exempel skolbiblioteken eller fjärrlånesystemet. Erik Fichtelius och hans kansli kan också gå in och kommentera eller ställa frågor. På fredag eftermiddag stängs veckans ämne och på måndagen kommer ett nytt.

– Det här blir ett sätt för oss att samla in information och det ger en möjlighet till dialog.

PARALLELLT MED DET ”folkliga spåret” bjuds olika experter in att medverka. Erik Fichtelius vill vara proaktiv genom att bjuda in forskare och etablerade kunskapare inom varje område, som kan anlitas för att skriva underrapporter.

– Så har vi strukturerat arbetet och på den nuvarande bruttolistan finns femtio problemområden, som vi kanske måste reducera till ett trettiotal.

Inventering av frågeställningar är en sak, men det riktigt intressanta är den visionära delen, som gruppen kring strategin ännu inte hunnit börja med.

– Vi måste på ett attraktivt sätt forma en målbild. Vad ska biblioteken vara i framtiden? Vad ska en bibliotekarie kunna?

”Vi har valt att använda sociala medier och startar en Facebooksida som heter Nationell biblioteksstrategi där vi under våren arbetar med ’veckans fråga’”

Erik Fichtelius

Journalist, författare och professor i journalistik, född 1949 i Uppsala. Fichtelius började som frilansare på Uppsala Nya Tidning. Numera leder han arbetet på Kungliga biblioteket med att ta fram en nationell biblioteksstrategi.

Det ena hänger ihop med det andra, menar Erik Fichtelius. Andra problemområden som måste finnas med i målbilden är digitaliseringen.

– Fysiskt bevarande av tryckt papper är fortfarande framtidssäkrare än det som produceras digitalt. Så vad innebär digitaliseringen för tillgängligheten?

Vilka är då huvudrubrikerna som ska belysas?

– Infrastrukturen, inklusive katalogsystemet, pliktleveranserna, depåbiblioteken, digitala samlingar, kompetensförsörjningen och framtida behov. Vi ska också samla statistik kring användning och utlåning. Vi ska belysa förutsättningarna som ges av

bibliotekslagen, samt särskilt titta på barn och ungas behov jämte de nationella minoriteterna och de stora minoritetsspråken.

Erik Fichtelius betonar att arbetet med strategin måste vara just strategiskt.

– Vi ska inte vara operativa eller lösa folkbibliotekens dagsaktuella problem, men kanske kan vi ge biblioteken någonting i handen genom att definiera problemställningarna.

En av många viktiga frågor är vilken uppgift biblioteken ska ha. Hur mycket av samhällets generella uppgifter ska biblioteken klara av och vilken är bibliotekens ”usp” i sammanhanget?

Det finns en spännande parallell till bibliotekens situation just nu, enligt Erik Fichtelius. Den kommersiella pressen trycker på public service och menar att den förstör marknaden, främst när det gäller utvecklingen av digitala medier. Dagspressen har en viss protektionistisk tradition från radions begynnelse då tidningarna lyckades förhindra radion att sända egna nyheter under flera decennier.

– Situationen kan liknas vid bibliotekens. Det är ju marknadsstörande att kunna låna en bok gratis. Men det är vissa verksamheters grundidé. Du ska kunna få tillgång till någonting gratis, och utan att behöva registrera dig. Det är en annan idé än marknaden.

En sista fråga, varför tog du dig an den här uppgiften?

– Jag kunde inte säga nej. Jag har ägnat hela mitt liv åt public service där grundfrågan är väl formulerad. Ekot sänder det som är viktigt för att medborgarna ska kunna förstå och orientera sig i sin omvärld. Det ska vara relevant men ur ett medborgarperspektiv.

Bibliotekens framtida roll ska diskuteras utifrån exakt samma perspektiv, menar den nationelle samordnaren av biblioteksstrategin. ■

Mätbara mål i dansk biblioteksplan

DANMARK "Styrk Borgerne" heter Köpenhamns treåriga bibliotekspolitiska program med en budget på 42 miljoner. Biblioteksplanen omfattar elva delprojekt, däribland skolsamarbete, medborgardeltagande, medborgarservice, digitalisering och kassation, kon-

taktcenter samt nya målgrupper. En hel del mätbara mål fastställs. Så ska till exempel under tre år antalet medborgare som använder självbetjäning fördubblas från 45 000 till 90 000, ebok-utlåningen tiodubblas från 50 000 till 500 000 utlån per år, arrangemangen ökas från 4 000 årliga till 6 000, antalet fysiska

besök ökas med 15 procent och registrerade användare ökas med 10 procent.

"Styrk Borgerne" innebär en radikal omställning. Ett medborgarmöte om framtidens bibliotek i Köpenhamn hölls den 30 september då allmänheten uppmanades delta i debatten om biblioteksplanen. ■

Den Sorte Diamant ("Den svarta diamanten") är en tillbyggnad till Danmarks nationalbibliotek.

FOTO: ARNE LIST

450 000 böcker gallras bort

DANMARK Köpenhamns bibliotek ska kassera var tredje bok, vilket innebär 450 000 böcker under loppet av ett år. Projektet "Digitalisering och kassation" är en del av Köpenhamns biblioteksplan "Styrk Borgerne". Huvudregeln är att facklitteratur som lånats ut färre än tre gånger under två år ska bort, men det finns undantag från "autokassation" varierande mellan minst en till minst fem utlån på två år.

När det gäller skönlitteratur och musik krävs minst fem utlån under två år för att undgå kassation. För att

säkerställa att inte klassiker försvinner finns en särskild arbetsgrupp som ska "rädda" kulturarvet. Tidskrifter ska ha färre exemplar. En inköpsgrupp på max tio personer ska göra materialinköp.

Inga magasin ska finnas på filialer, endast på huvudbiblioteket. Undantag är lokalhistoria och julmaterial. Årligen köps 100 000 verk in och avsikten är att motsvarande antal ska gallras bort. Den plan som Kultur- og Fritidsudvalg godkände tidigare i år beskriver inte hur omfattande gallringen är. Den delen beslutas på ett senare bibliotekschefsmöte. ■

Skönlitteratur som lånats färre än fem gånger de senaste två åren gallras ut.

En universitetsbibliotekarie i Kina stal 143 böcker genom att ersätta dem med kopior.

Sofistikerad stöld i galleri

KINA Överallt i världen stjäls böcker och det kommer ständigt nyheter om det. Kina är inget undantag.

Ett annorlunda fall är den universitetsbibliotekarie vid ett konsthögskolebibliotek i sydöstra Kina som erkänt stölder av 143 verk av berömda kinesiska konstnärer. Verken stals från bibliotekets galleri, där han var chef. Han hade ersatt verken med kopior som han själv målat. Men det var han inte ensam om, påpekade han. Som expert hade han redan första dagen på jobbet sett att det fanns förfalskningar i galleriet. ■

Speciell flyktingstatus på tyska bibliotek?

TYSKLAND Den stora flyktingströmmen till Europa rör inte minst Tyskland. Den federala ministern för

migration och asylsökande räknar med ett kraftigt växande antal asylsökande under detta år jämfört med förra året. Varenda del av landet kommer att beröras. Det ställer höga krav på det allmänna.

Vad kan biblioteken göra? Migrationsexperten Yilmaz Holtz-Ersahin betonar i en intervju i BuB, Forum Bibliothek und Information, hur viktiga biblioteken är.

”Bibliotekens styrka i jämförelse med andra offentliga verksamheter ligger i att de erbjuder en privat, öppen och kunskapsorienterad omgivning.”

Biblioteken uppmanas ge flyktingar speciell status, om än tillfälligt. Det krävs ett bibliotekskort utan byråkrati och kostnad samt fri access, kanske i samarbete med sponsorer. Ju mindre byråkrati dess bättre.

När de väl kommit i trygghet behöver flyktingar först och främst lära sig tyska språket, kulturen och det tyska

Med ett ökat antal människor på flykt i Europa kommer biblioteken spela en stor roll i att lära ut språk och kultur.

samhället. Om möjligt kunde biblioteken också fungera som kontaktpunkt, föreslår migrationsexperten.

Även andra länders bibliotek agerar inför flyktingströmmen, men på olika sätt. Gemensamt är att bibliotekets viktiga roll som neutral plats kommer i fokus. ■

Volontären – både resurs och fallgrop

SKOTTLAND Skottlands biblioteksplan *Ambition & Opportunity: A Strategy for Public Libraries in Scotland*

2015-2020 betonar särskilt hur biblioteken kan möta nya utmaningar och möjligheter. I Skottland finns det över 1 800 volontärer på biblioteken.

Vad har de för inverkan på biblioteksverksamheten? I biblioteksplanen rekommenderas ett strategiskt närmande till volontärer för att försäkra dem om att de är välkomna som komplement till den avlönade personalen.

En ny undersökning av volontärernas roll har gjorts på uppdrag av

Scottish Library and Information Council (SLIC). Bakgrunden är den stora ekonomiska press som offentlig verksamhet utsätts för och den ökade makt som kommunerna fått genom *Community Empowerment (Scotland) Bill*.

Volontärer används som komplement till personal men det finns också volontärskötta bibliotek. Rapporten belyser den värdefulla hjälp volontärer kan ge, till exempel bokuppsättning, läsecirklar, datorsupport och liknande.

Annorlunda exempel finns också, som Glasgow Libraries samarbete med cancervården med volontärbaserad

hjälp till cancerpatienter. Volontärer är värdefulla som komplement, men det finns anledning att varna kommunerna för att välja volontärskötta bibliotek utan professionell hjälp och stöd från det allmänna.

I flera delar av Storbritannien kommer det politiska förslaget om att ta bort professionell personal och ersätta den med frivilliga krafter och ge liten eller ingen ersättning. Antalet volontärer har vuxit med 44,5 procent över hela Storbritannien. Nu planerar den brittiska biblioteksorganisationen CILIP en protest mot ”amateurisation” av biblioteksservicen. ■

Världsledande teknik – men inte på biblioteken

Estland är vana vid digital teknik och exporterar sina e-tjänster världen över. Men det märks inte på biblioteken.

– Det råder stor brist på resurser, säger Triinu Seppam, chef för bibliotekstjänster på Tallinns centralbibliotek.

TEXT JENNIE AQUILONIUS FOTO ALEXANDER DONKA

Den ljusblå mattan löper upp för trapporna i Tallinna Keskraamatukogu, huvudstadens centralbibliotek. På andra våningen öppnar sig Lugemissaal, läsesalen, med stora guldfärgade lampor i taket, höga fönster och tunga gröna draperier. Men här finns inga självutlåningsmaskiner, biblioteket har inte råd.

– Besluten om vad vi ska utveckla är svåra. Vill vi ha e-tjänster eller självutlåning? Valet föll på e-tjänster eftersom människor är vana vid att samhället är digitaliserat, säger Triinu

Seppam, chef för bibliotekstjänster på Tallinns centralbibliotek.

Och ja, esterna är vana vid digitala tjänster. Landet har bland annat ett av världens mest utvecklade elektroniska ID-kort. Medborgarna kan använda det för att rösta, deklarerar, skriva affärskontrakt, komma åt sin medicinska journal – och låna böcker på biblioteken.

Men Triinu Seppam berättar att kommunerna inte prioriterar folkbiblioteken. Tallinns centralbibliotek har haft praktiskt taget samma budget under flera år, trots att de erbjuder betydligt mer i dag än för bara tre år sedan. De digitala systemen kräver ständig utveckling.

Digitaliseringen på Estlands bibliotek bromsas av svåra beslut om var pengarna ska läggas.

TALLINNS CENTRALBIBLIOTEK är det enda folkbiblioteket i landet som lånar ut moderna e-böcker på estniska. De har under flera år sökt pengar från bland annat kulturdepartementet för att sprida sin digitala katalog Ellu till alla folkbibliotek, men fått nej. Personer som bor i andra kommuner hör av sig och är arga över att de inte kan låna estniska e-böcker. Lösningen är att alla som registrerar sig på plats får vara med.

– Vi har gjort ett undantag för en person med svåra funktionsnedsättningar som inte kunde ta sig till sitt lokala bibliotek och det erbjud inte heller e-böcker. När någon vill läsa så mycket att den ringer och skriver brev, då vill vi möta

Estland

Befolkning:

1,3 miljoner.

Yta: 45 228 kvadratkilometer, en knapp tiondel av Sverige.

Antal bibliotek: 961.

Utlån fysiska

böcker: 14,4 miljoner år 2014.

Sysselsätter: 2 424 bibliotekarier.

det. Ellu är också öppet för estniska skolor utomlands, säger Triinu Seppam.

Böckerna finns tillgängliga online men går inte att ladda ner. Låntagaren behöver ingen e-boksläsare utan kan läsa direkt på datorn.

TRIINU SEPPAM SÄGER att systemet för att köpa e-bokslicenser är dyrt och bara blir dyrare. En licens ger rätt att låna ut boken till en person i taget. När Ellu lanserades 2012 köpte biblioteken mellan en och tre licenser per bok och böckerna kunde lånas ut hur många gånger som helst. Redan under andra hälften av 2012 satte förlagen upp en gräns på 35 utlån. Nu har det krympt till 20 och i september satte ett av

de största förlagen gränsen till tio utlån per licens.

– 2014 var priset för e-bokslicenser för första gången högre än det vanliga bokpriset, säger Triinu Seppam.

Förlagen kan när som helst bestämma sig för att inte sälja fler licenser. Det gör det svårt för biblioteket att planera sin budget och låntagarna blir förvirrade när de ser att en bok snart ska bli ledig och sedan inte finns alls. Det näst största e-boksföretaget säljer inte e-böcker till bibliotek alls.

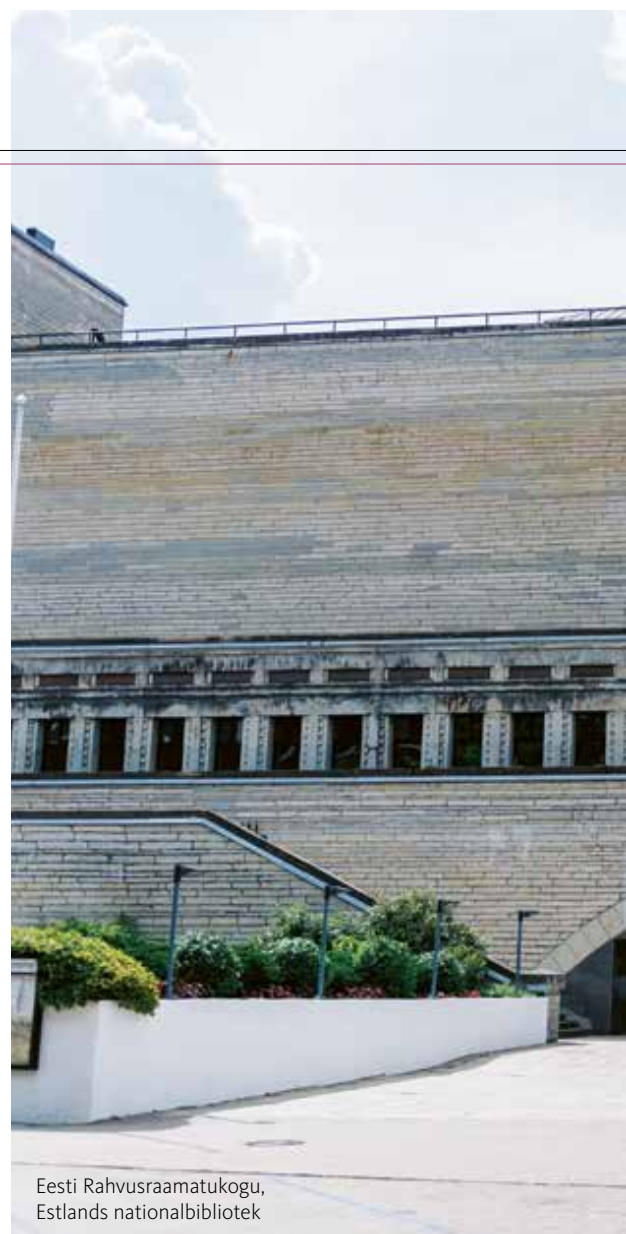
– En anledning är att folk, enligt förlagen, inte köper e-böcker om de kan låna dem gratis. Estland är ett litet land, vi har 1,3 miljoner

Kommunerna prioriterar inte folkbiblioteken, berättar Triinu Seppam, chef för bibliotekstjänster på Tallinns centralbibliotek.

Merilin Koppel, digitaliseringsexpert
vid Estlands nationalbibliotek.

Eesti Rahvusraamatukogu,
Estlands nationalbibliotek

invånare, så det är dyrt att publicera böcker på estniska. I andra fall säger författarna nej eftersom de inte får någon ersättning när folk lånar e-böcker.

Triinu Seppam tycker att systemet är märkligt. Hon frågar sig varför tryckta böcker ses som viktigare än digitala.

– Är Romeo och Julia viktigare på papper än digitalt? Samhället har bestämt att läsning och läskunnighet är så viktigt att alla ska kunna låna böcker från biblioteken. Det spelar ingen roll om upphovsrättsinnehavarna gillar det eller inte. Vi hoppas verkligen att de ska ändra på upphovsrättslagen, men det betyder att EU måste ändra sitt informationsdirektiv.

*”Nationalbiblioteket vill att
50 procent av alla periodiska
skrifter och 10 procent av alla
estniska böcker ska vara
digitaliserade till 2018”*

Hon menar att allt material måste finnas tillgängligt för att folk ska kunna läsa i framtiden, särskilt i länder med små språkgrupper.

– Om vi vill bevara vårt språk och vår kultur ligger det i samhällets intresse att ungdomar läser böcker på sitt språk. Många unga ester läser på engelska eftersom det är mer tillgängligt.

EN BIT BORT, I TALLINNS gamla stad, ligger en pampig byggnad i kalksten. Stora svarta bokstäver talar om att det är Eesti Rahvusraamatukogu, Estlands nationalbibliotek. Därinne reser sig väggarna högt mot taket. Över ingången hänger flaggor.

– Det är kommunernas flaggor, den där blåvitrandiga i mitten är Tallinns. Nationalbiblioteket började byggas under Sovjettiden men blev färdigt efter unionens fall. Det har blivit en stark symbol för Estlands självständighet, som kom 1991, säger Merilin Koppel som är digitaliseringsexpert här.

Digitala katalogen

Tallinn centralbiblioteks digitala katalog Ellu, som står för e-bokslåning och läsmiljö:

Användare sedan 2012: 4 563.

Användare under 2015, till och med september: 1 604.

Lån av e-böcker sedan 2012: 36 580.

Lån av e-böcker under 2015: 7 726.

Titlar 2015: 1 290 e-bokstitlar och 2 261 köpta licenser.

Lån utanför öppettider: 56,4 procent.

Låntagare under 30 år: 44,5 procent.

Äldsta låntagare: Född 1926.

Språk: De flesta böckerna i Ellu är på estniska.

Hon håller med om att bristen på pengar är det största problemet. Själv önskar hon sig robotskannrar, i dag görs all digitalisering för hand på Nationalbiblioteket.

– Vi har ett coolt digitalt arkiv, Digar. Här finns allt digitalt material, som inte är upphovsrättsskyddat, tillgängligt för alla. Användandet ökar varje år, särskilt dagstidningarna är populära.

ETT PROBLEM ÄR att alla bibliotek kör sitt eget race. När Nationalbiblioteket digitaliserat en tidning kan de upptäcka att två lokala bibliotek också gjort det. Men under hösten ska alla bibliotek samlas och fundera på vilken riktning de ska ta.

– Vi är ett litet land och borde kunna förvara våra skatter på en enda plats, men alla har sina egna portaler. Det behövs mer kommunikation och samordning, säger Merilin Koppel.

Hon visar ner i digitaliseringsrummet.

Grå skärmar skapar små arbetsplatser med scannrar. Här har personalen digitaliserat material sedan 2006. Hittills har lite mer än två procent av allt material i landet digitaliserats. Det är 55 miljoner sidor.

– Men vi har höga mål. Nationalbiblioteket vill att 50 procent av alla periodiska skrifter och 10 procent av alla estniska böcker ska vara digitaliserade till 2018. Det är ett enormt arbete, säger Merilin Koppel.

NATIONALBIBLIOTEKET TAR också beställningar. Det kan vara privatpersoner som vill förevisa skrivböcker från barndomen eller museer som vill digitalisera dokument.

I en låda på kontoret ligger böcker som ska digitaliseras. En bild av Tolstoj fladdrar förbi.

– Det här är gamla läroböcker från sovjet-tiden. I Sovjetunionen fanns det få titlar, men de publicerades i tusental, säger Merilin Koppel. ■

Digitala arkivet

Nationalbibliotekets digitala arkiv Digar:

● Består av 113 000 publikationer och 20 000 titlar. 85 000 finns gratis att läsa på nätet.

● 10 000 tillgängliga e-böcker som inte är upphovsrättsskyddade eller där upphovspersonen gett tillstånd.

● Användes 45 000 gånger under 2012, året efter var den siffran 101 000.

● Det finns 330 000 estniska titlar i landet, varav 200 000 är böcker. Av dem är 2 procent digitaliserade.

I rummet fanns från början gamla pärmar. Hans-Göran Uhlén och några till flyttade dem "lite i smyg", för att i stället ge plats åt Kubals eget bibliotek.

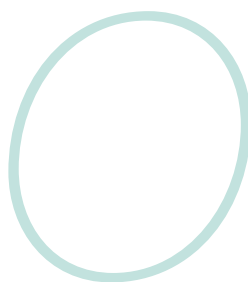

Fabriken sover aldrig. I den enorma hallen där de anställda jobbar i skift står de heta ugnarna på rad.

I fabriken finns Årets arbetsplatsbibliotek

Dygnet runt-öppet, bokutlottningar och självservice. Den lilla bibblan på aluminiumfabriken Kubal i Sundsvall blev i våras utsedd till Årets arbetsplatsbibliotek.

TEXT INGELA HOFSTEN FOTO THERÉSE NY

j, vad stort! Jag och fotografen häpnar när vi kommer in i ugnshallen på aluminiumsmältverket Kubal, som ligger strax söder om den nya bron över Sundsvallsfjärden. Och ja, med sina drygt 800 meter ligger lokalen faktiskt i en av Sveriges

längsta byggnader, berättar Hans-Göran Uhlin, ugnsoperatör. Gången framför oss är dessutom så bred att ett par traktorer kan mötas utan problem. Från taken, högt där uppe, lyser gula lampor upp de grå, nära tusengradiga ugnarna som står på rad. I varje ugn sitter en flera meter hög rulle av kol, som sakta smälts ner tillsammans med aluminiumoxid, för att bilda det aluminium som i andra delar av fabriken förvandlas till åtta meter långa rullar, så kallade rundgöt. De i sin tur kommer att bli allt från bilkarosser och segelbåtsmaster till läskburkar.

FABRIKEN ÄR I GÅNG dygnet runt, året om, och de dryga 400 anställda jobbar i skift. Arbetstiderna hör till de stora fördelarna med jobbet, tycker Hans-Göran Uhlin. Han har jobbat här i 32 år och vant sig vid att vara här fyra dagar och nätter à tolv timmar, för att sedan vara ledig sex dagar i följd och var femte vecka ha fjorton dagars ledighet. Tid som han bland annat använder till läsning.

”Från början stod allt i bokstavsordning, men nu är det säkert Sveriges stökigaste bibliotek”

Böckerna, dem kan han låna här på jobbet. Under de senaste fem åren har nämligen han och några andra i fackklubbens studiekommitté byggt upp ett litet bibliotek i ett rum alldeles innanför fabriksentrén.

– Företaget hade en massa gamla pärmar där, och några dammiga böcker, och vi kom på att vi kanske kunde fylla rummet med böcker i stället. Så vi flyttade ut pärmarna på eget bevåg, lite i smyg. Sedan kunde de inte säga nej, säger Hans-Göran Uhlin.

Genom ABF fick de tips om att söka pengar från Statens kulturråd och beviljades 25 000 kronor för att lägga grunden till sitt bibliotek. Sedan dess har både företaget och den lokala IF Metall-klubben bidragit med en summa var varje år.

NU ÄR RUMMET fyllt till bristningsgränsen med böcker. Att några av hyllorna är avsedda för facklitteratur vittnar små lappar om; ”historia”, ”biografier”, ”musik”, men här och var kan man hitta en Le Carré bland musikböckerna och en kokbok instucken mellan Per Olov Enquist och Therése Söderlind.

– Från början stod allt i bokstavsordning, men nu är det säkert Sveriges stökigaste bibliotek.

Hans-Göran Uhlin och de andra i studiekommittén hinner inte städa biblioteket. Den lilla tid de har för att sköta bibblan använder de i första hand till att rensa ut gamla, olästa böcker och köpa in nya. De försöker hålla biblioteket så aktuellt som möjligt och tänker på sin målgrupp då de gör inköp.

– Det blir otroligt mycket deckare, för det är populärt. Mest pocket, för att vi ska ha råd med så många som möjligt. Inbundna böcker köper vi bara på rea. Och så har vi fått en del till skänks.

Som de åtta band med *Tusen och en natt* på persiska som pryder en av hyllorna. På Kubal arbetar många med utländsk bakgrund, så några böcker är på andra språk.

– Men det är svårt för oss att köpa in. De där böckerna fick vi av en kille som jobbar här.

NÅGRA BÖCKER PÅ RYSKA finns däremot inte än, trots att Kubal sedan ett antal år är ryskägt. När Mikhail Lukin, teknisk chef, tittar in i biblioteket konstaterar han att han nog inte kan låna något. Trots att han talar utmärkt svenska redan efter ett par år i Sverige, klarar han inte att läsa på svenska, säger han.

Desto flitigare att låna är Tanja, som inte vill uppge sitt efternamn. Hon jobbar i vaktkuren några steg från biblioteket och tycker det är praktiskt att ha så nära till böckerna.

– Till bibblan i stan åker man aldrig.

Sådana som hon, vana läsare sedan tidigare, är inte så svåra att locka till biblioteket. Men Hans-Göran Uhlén gör sitt bästa för att få hit fler kolleger, inte minst de unga.

– Det är tragiskt att ungdomar inte läser böcker. Så vi får göra vad vi kan för att locka in dem på rätt väg.

Köpa in Zlatans bok, till exempel, vilket bidrog till några nya namn i pärmen där man skriver upp vad man lånar.

Ett annat sätt att marknadsföra bibblan är boktips på bibliotekets sidor, dels på intranätet, dels på Facebook. Där finns även möjlighet att önska vilka böcker som ska köpas in.

Då och då lottar biblioteket ut böcker, sådana som de rensar ut men också specialare. Som då

de lyckades få tag i ett av endast 200 signerade exemplar av Ozzy Osbournes självbiografi.

– Då lurade vi in några nya.

Villkoret för att få vara med i en utlottning är att låna minst en bok.

DETTA SMARTA SÄTT att marknadsföra biblioteket var en av de saker som gjorde att det i våras blev utsett till Årets arbetsplatsbibliotek av ABF och LO-förbunden. Förutom äran innebar utmärkelsen 10 000 kronor att köpa böcker för, och en lika stor summa att använda till ett författarbesök under hösten.

– Vi skojar om att försöka få hit Leif GW. Det vore stort. Men om det inte går blir det någon lokal, som Vibeke Olsson. Hon har ju skrivit historiska romaner om industrialismen här i Sundsvall.

Det knepiga blir att hitta en tid. Inte det enklaste på en arbetsplats med två skift per

dygn och sex olika skiftlag. Men i bästa fall hoppas Hans-Göran Uhlén att ett femtiotal arbetskamrater kommer och lyssnar.

– Så vi kör i mässen.

”Vi skojar om att försöka få hit Leif GW. Det vore stort”

UNDER DE FEM ÅR som gått sedan de gjorde om det dammiga

förvaringsrummet har antalet lån successivt ökat, för att i dag ligga på i snitt en bok per dag. Och nu börjar det bli trångt på hyllorna. De papphyllor Hans-Göran Uhlén tigt till sig på en av stans bokhandlar löser nog problemet temporärt, men i längden hoppas han och de andra i studiekommittén på en mer långsiktig lösning.

– Önskedrömmen vore förstås en större lokal! ■

Kubal har ryska ägare, men än finns inget ryskspråkigt utbud i biblioteket. Tekniska chefen Mikhail Lukin talar visserligen svenska språket flytande, men har inte börjat läsa hela svenska böcker än.

Kollektiv identitetskris på forskningsbiblioteken

simply have no time for dealing with something that is already served and much more frequently/widely used (ie ResearchGate) than Epsilon.”

En smärtsam dissning av bibliotekets publiceringstjänst Epsilon landar i Bibliotekets inbox. ResearchGate är forskarnas Facebook som snabbt vuxit i popularitet. Att ladda upp en artikel är enkelt, klicka bara här! Du får löpande uppdateringar om antal nedladdningar och vem som citerat dig. Det finns till och med ett ”RG score” som räknas ut efter hur mycket du interagerat med andra forskare. ResearchGate är helt enkelt en digital, service-minded, embedded librarian.

BIBLIOTEKET SVARAR ATT, tyvärr, du har laddat upp originalversionen. Det är inte tillåtet enligt förlaget. Artikeln kan komma att plockas bort.

“Ok this might happen – and if Elsevier will do it, so what?! Than I remove it. OK?”

Men, fortsätter Biblioteket envist, du kan ändå aldrig vara säker på hur länge artikeln ligger kvar i ResearchGate. I Epsilon garanterar vi evig tillgång och eviga länkar. Nu har vår forskare definitivt tröttnat: ”The university is asking for so much bureaucratic from researchers that I cut down everything which is not urgent.”

Våra genomarbetade erbjudanden från Biblioteket riskerar att kategoriseras in under ”Onödig byråkrati: Det finns bättre alternativ.” Biblioteket är inte längre forskarnas självklara förstahandsval.

VI FORSKNINGSBIBLIOTEK genomlider för närvarande en kollektiv identitetskris. Vi vill så gärna göra rätt och samtidigt ligga i fronten. Vi vill vara forskarnas bästa vän och uppfylla ledningens önskingar. Vi vill följa våra ingångna förlagsavtal och kämpa för open access.

Vi vill jobba för fri och evig spridning av kunskap, nu och i framtiden. Men om bibliotekets tjänster inte upplevs som relevanta – eller alltför tidskrävande? Riskerar vi då att plockas bort?

”So what?” ■

Karin Grönvall är överbibliotekarie på SLU och krönikör i Biblioteksbladet.

”ResearchGate är forskarnas Facebook som snabbt vuxit i popularitet”

FOTO: JONATHAN ROBSON

VISSA FRÅGOR HAR INGA ENKLA SVAR.

Varje dag blir vi kontaktade av ensamma och utsatta unga som vill att någon vuxen tar dem på allvar. Smsa bris50 till 729 09 så ger du 50 kronor och hjälper oss att fortsätta svara.

90 SVENSK
KONTO INSAMLINGS
KONTROLL

BRIS

Utrota barncancer. Din gåva gör skillnad.

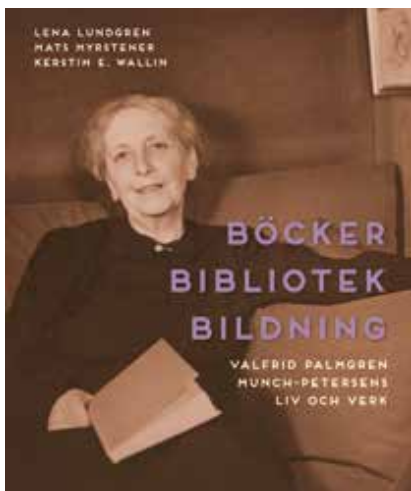
**BARNCANCER
FONDEN**

Pg 90 20 90-0

RECENSION

Redaktör
Johannes Rudberg.
Skicka ditt tips till
redaktionen@
bbl.biblioteks-
foreningen.org

Efterlängtnad skildring av folkbibliotekens moder

Böcker, bibliotek, bildning: Valfrid Palmgren Munch-Petersens liv och verk
**Lena Lundgren, Mats Myrstener,
Kerstin E. Wallin**
Stockholmia förlag, 2015

EN ALLSIDIG BIOGRAFI om folkbibliotekens moder Valfrid Palmgren – äntligen! Det verk som trion Lena Lundgren, Mats Myrstener och Kerstin E. Wallin har åstadkommit är en bragd. Lena Lundgren har författat flest artiklar, men Myrstener och Wallin tillför väsentliga pusselbitar till helhetsbilden av Valfrid Palmgren Munch-Petersen (1877–1967). De tre författarnas auktoritet inom sina respektive specialområden gör att slutresultatet blivit väl balanserat. Kanske har den tid det tagit att få fram boken varit behövlig för att få helheten att mogna.

LUNDGREN GREPPAR över Palmgrens liv alltifrån resan till Amerika 1907, Stockholms barn- och ungdomsbiblioteks grundande 1911, Palmgrens tid som lektor i Danmark och arbetet med den svensk-danska ordboken samt bidrar med några avrundande kapitel

om Palmgrens kontaktnät och betydelse för folkbibliotekens framväxt i Sverige. Wallin uppehåller sig vid Valfrid Palmgrens uppväxt, skolgång och högre studier, utbildningssituationen i den Palmgrenska samskolan, politiken och kvinnosaken, familjelivet i Danmark från 1912 och det nordiska engagemanget och kulturarbetet. Myrstener tecknar med sina tidigare studier om Stockholms folkbibliotek i bagaget bakgrunden till bibliotekssituationen före Palmgrens utredning om biblioteksväsendets framtid och Stockholms stadsbiblioteks framväxt fram till invigningen 1928.

VI FÅR FÖLJA en märkvärdig kvinna genom livet. Innehållet är tematiskt upplagt, vilket gör att det inte blir en traditionellt berättande biografi. Boken är lockande formgiven med en läsvänlig satsyta, fint illustrerad och med en föredömlig käll- och litteraturredovisning. En särskild honnör bör ges till de avslutande bibliografierna.

Dispositionen är utmärkt och det är bara på några ställen man önskat strykning av onödiga cliffhangers.

Partierna om Valfrid Palmgrens privatliv är ibland något omständ-

liga, men eftersom dessa sätts in i sitt tidshistoriska sammanhang blir de intressanta. Valfrid kom från en upplyst familj. Fadern Edvard Palmgren var en känd reformpedagog och grundade sin samskola i Stockholm 1876 – Skandinaviens första.

Valfrid Palmgren studerade vid Uppsala universitet och disputerade i franska språket 1905. Valfrid hade vid sidan av studierna undervisat i

faderns skola, men fadern var på väg att dra sig tillbaka. Ingen annan skola dög, så därför orienterade hon sig mot biblioteksbanan.

I september 1905 började Valfrid Palmgren en provanställning på Kungl. biblioteket i Stockholm, som första kvinna. Hon blev anställd som e.o. biblioteksamanuens på svenska tryckavdelningen där hon var kvar till 1911 då hon slutade på egen begäran. Efter sin amerikanska studieresa började Palmgren ordna kurser i biblioteksteknik på KB efter amerikanskt mönster. Flera av deltagarna kom senare att arbeta på det av henne grundade barn- och ungdomsbiblioteket i huvudstaden.

Kring sekelskiftet fanns i Stockholm hela sjutton folkbibliotek av olika slag. Mats Myrstener guidar oss initierat i bibliotekslandskapet. Gustav Vasa församlingsbibliotek gick i bräsch för det moderna biblioteksarbetet. Hildur Lundberg praktiserade där Palmgrens radikala idéer med

öppna hyllor och barnverksamhet.

”Dispositionen är utmärkt och det är bara på några ställen man önskat strykning av onödiga cliffhangers”

DEN 30-ÅRIGA Valfrid Palmgren reste i augusti 1907 till USA för att studera den moderna biblioteksverksam-

heten. Hon besökte ett 30-tal städer i nordöstra delen av landet. Reserapporten *Bibliotek och folkuppfostran* (1909) har blivit legendarisk liksom populärversionen *Biblioteket – en ljushärd* utgiven samma år i Föreningen Heimdals småskriftserie.

Litterär kvalitet och välutrustade folkbibliotek stod i centrum för debatten och det var inte underligt att Valfrid Palmgren i december 1909 fick

ensamuppdraget att utreda biblioteksfrågan. I september 1911 avlämnade Valfrid Palmgren sitt betänkande angående främjandet av biblioteksverksamheten i Sverige. Viktiga förslag, förutom olika modeller för skattefinansierade statliga bidrag till de olika bibliotekstyperna, var att de allmänna biblioteken skulle vara kostnadsfria, att en biblioteksbyrå med fyra konsulenter inrättades och att böcker inköptes från en mönsterkatalog.

Valfrid Palmgren blev 1910 ledamot i Stockholms stadsfullmäktige för Allmänna valmansförbundet. Hon fick således en stark position i det offentliga livet i Stockholm. I ett tal i stadsfullmäktige gick Palmgren till hårt angrepp mot de gamla föreningsbiblioteken, som hon tyckte var präglade av andlig källarlukt och välgörenhet med undermålig skönlitteratur. Valfrid Palmgren fick förenings- och arbetarbiblioteken emot sig. Palmgrens tal var otaktiskt och konflikten fördröjde tillkomsten av ett allmänt stadsbibliotek.

Centralbibliotekskommittén i huvudstaden, även här med Valfrid Palmgren i spetsen, avlämnade emellertid sitt betänkande 1912, men realiserandet sköts på framtiden. Först 1928 kunde Stockholms stadsbibliotek invigas.

EFTER GIFTERMÅL 1911 bosatte sig Valfrid Palmgren i Köpenhamn. I 45 år var hon lärare i svenska språket vid Danmarks lärarhögskola. Det biblioteksengagemang som vi känner henne för i Sverige koncentrerades till åren 1905-1911 – en kort period som verkligen satte avtryck.

Boken utges i Stockholms stads monografiserie, vilket gör att den ingår i ett stadshistoriskt sammanhang. Svensk biblioteksförning har bidragit till tryckningen. Denna bok borde bli obligatorisk läsning i bibliotekarieutbildningen och även nå politiker och folkbildare. Valfrid Palmgrens "library spirit" är ett honnörsord som står sig. ■

Gunnel Furuland

Bibliotekarie och fil. dr i litteraturvetenskap

*"Valfrid Palmgrens
'library spirit'
är ett honnörsord
som står sig"*

Anmäl nu!

Årets bibliotek 2016

Anmäl på: www.dik.se/Årets-Bibliotek
Senast den 31 januari 2016.

Dik

► DET KREATIVA FACKET

SVAR

Så använder jag biblioteket

Vem vill du läsa om? Skicka ditt tips till redaktionen@bbl.biblioteksforeningen.org

"Jag läser serier för nöjes skull"

Ellen Ekman är serietecknaren bakom serien *Lilla Berlin*.

TEXT FREDRIK SÖDERLING

Lilla Berlin heter serien som illustratören och serieskaparen Ellen Ekman givit upphov till. I november kommer det fjärde albumet. Serien, som är en humoristisk skildring av storstadens hipsterkultur, går också som daglig strip i tidningen Metro.

Vilka av bibliotekets många tjänster har du nytta av?

– Nuförtiden går jag nästan uteslutande till Serieteket i Kulturhuset mitt i Stockholms city för att läsa serier. Med så mycket ljud och människor överallt i de centrala kvarteren tycker jag det är supermysigt att ta rulltrappan upp till den tysta oasen på andra våningen och sätta mig och läsa. Men det är väldigt olika hur bibliotek är försedda med serier. Förutom Serieteket har stadsbiblioteket i Malmö, som vill marknadsföra staden som Sveriges seriestad, en stor katalog med serier och fanzines.

Beger du dig till Serieteket främst av professionella skäl?

– Inte alls, det är bara för nöjes skull men det är klart, lite inspiration till mina egna

seriestrippar hämtar jag ju på vägen. Genom åren har jag läst mycket på plats i Serieteket. En seriebok går ju fort att ta sig igenom. Sedan håller jag i mitt jobb workshops med unga som kommer till biblioteket för att rita serier. De får testa och upptäcker ofta att det är lättare än de trott, och det tar på ett bra sätt bort lite av mystiken kring tecknandet.

Har du några favoriter i bokhyllorna?

– Utländska serier som inte går att få tag i på annat sätt liksom lite mindre independent-serier tillhör det jag gillar mest. Som till exempel amerikanska serietecknaren Alison Bechdel – hon som gav upphov till bechdel-testet. Hon har skrivit och ritat två fina böcker, *Husfrid* och *Are you my mother?*, självbiografiska böcker om uppväxten, självutlämnande om hennes homosexualitet och enligt min mening serielitteratur på hög nivå.

Går någon av dina hipsterkaraktärer i *Lilla Berlin* någonsin till biblioteket?

– Ja, jag var med i "Musikhjälpen" på teve, en tävling där den som vann fick priset att bli inskriven i serien. En bibliotekarie vann och jag skrev in henne som en av karaktärerna. ■

FOTO: JULIA LINDEMÄLM

Ellen Ekman

Har skapat seriestrippen *Lilla Berlin* som valdes till Sydsvenska Dagbladets gästserie 2011. I januari 2013 började den gå som daglig serie i Metro, och har publicerats i Rocky Magasin. 2013 fick Ellen även ta emot Stora Ponduspriset för sin serie.

AKTUELLT FRÅN FÖRENINGEN

HAR DU TIPS eller förslag på något du vill att andra medlemmar ska ta del av, skicka ett mail till Stefan Engström, kommunikationschef, på se@biblioteksforeningen.org.

KALENDARIUM

26 oktober 2015

Prisceremoni Sveriges biblioteks utmärkelser

Stockholms stadsbibliotek, Rotundan

• Svensk biblioteksförning delar årligen ut Sveriges biblioteks utmärkelser. Priserna är unika då pristagarna utses av bibliotekarier och experter på läsningens praktik. Med Sveriges biblioteks utmärkelser vill vi bekräfta framstående arbete som varje dag görs på våra bibliotek och synliggöra bibliotekens uppgift i samhället. Prisceremonin börjar 17.00 och är öppen för alla. Välkommen!

5 november 2015, Umeå Digitala kompetenser och framtidens lärande

• Svensk biblioteksförnings expertnätverk för skolbibliotek och Svensk biblioteksförnings Regionförning Västerbotten bjuder tillsammans med MediaCenter Region Västerbotten in till forskarfrukost och expertnätverks-träff. Mer info: biblioteksforeningen.org

27 november, 2015 Allas gymnasiebibliotek? Utmaning och inspiration för arbete med mångspråkiga och tillgängliga medier

• Hur gör vi våra gymnasiebibliotek tillgängliga och viktiga för alla elever? Välkommen till en informationsdag för personal på Sveriges gymnasiebibliotek. Dagen arrangeras av Internationella biblioteket och Myndigheten för tillgängliga medier, MTM och äger rum i centrala Stockholm. Informationsdagen är avgiftsfri. Mer information och program: interbib.se och mtm.se.

FOTO: FREDRIK HJERLING

Regeringen vill bemanna skolbiblioteken

”Få saker är så viktiga och så enkla som att läsa för barnen. Det kan öppna helt nya världar. Skolbibliotekens roll för ungas förmåga och lust till läsning främjas. Resurser tillförs till mer personal på skolbiblioteken.”

Så står det i statsministerns regeringsförklaring. Den redovisar vilka mål regeringen har med sin politik för det kommande året. Svensk biblioteksförning har länge drivit kravet att alla elever ska ha tillgång till bemannade skolbibliotek.

UNDER VALÅRET 2014 lovade Socialdemokraternas partiordförande Stefan Löfven och Miljöpartiets språkrör Gustav Fridolin att säkerställa att alla elever har tillgång till skolbibliotek och konstaterade att skolbibliotek

bemannade med kompetenta bibliotekarier är en viktig resurs för elevers läsande och lärande.

Svensk biblioteksförning har upprepade gånger ställt frågan när vallöftet ska infrias.

– Det är dags att regeringspartierna gör verklighet av sitt vallöfte. Skarp skollagen så att bemannade skolbibliotek blir ett krav! Bemannade skolbibliotek kan stärka både elevers läs- och skrivkunnsighet och medie- och informationskunnsighet. Därför är skolbibliotek väsentliga för att eleverna ska uppnå resultat i studierna, sa Niclas Lindberg, generalsekreterare i Svensk biblioteksförning.

DEN 1 SEPTEMBER gav utbildningsminister Gustav Fridolin förhandsbesked om regeringens budgetproposition och aviserade då att regeringen kommer att avsätta resurser för personalförstärkningar i skolbiblioteken. Statsminister Stefan Löfven bekräftade beskedet i regeringsförklaringen. ■ ME

Svensk
biblioteksförning

AKTUELLT FRÅN FÖRENINGEN

HAR DU TIPS eller förslag på något du vill att andra medlemmar ska ta del av, skicka ett mail till Stefan Engström, kommunikationschef, på se@biblioteksforeningen.org.

KALENDARIUM

**4 December, 2015,
Göteborgs stadsbibliotek**

**Hur fri är friheten? – Yttrande-
frihet, fri åsiktsbildning och
bibliotekens demokratiska
uppdrag**

● "Biblioteken i det allmänna biblioteksväsendet ska verka för det demokratiska samhällets utveckling genom att bidra till kunskapsförmedling och fri åsiktsbildning." Bibliotekslagen §2.

Välkomna till denna dag där vi tar upp frågor om yttrandefrihet, demokrati, fri åsiktsbildning och bibliotekens roll. Lever biblioteken upp till sitt uppdrag? Vilka gränser för yttrandefriheten drar vi på biblioteken när det gäller upplåtelse av lokaler? Vilka ytterligare gränser drar vi när vi avvisar inköpsförslag som vi tycker är "felaktiga"? Och hur kommunicerar vi dessa gränser gentemot besökarna?

Medverkande är bland andra Helene Löf, docent i historia med särskild inriktning på extremism och samhällsskydd, Christina Persson bibliotekschef Göteborgs stadsbibliotek, Ragnhild Brandstedt Mariestads stadsbibliotek. Moderator för dagen är Niclas Lindberg generalsekreterare Svensk biblioteks-förning.

**11-12 maj, 2016 Västerås
Biblioteksdagarna 2016**

● Välkommen till de ledande branschdagarna 2016 i Västerås!

Rapport från norsk-svensk fängelsebibliotekskonferens

I början av september hölls en träff för medlemmarna i expertnätverket för fängelse- och häktesbibliotek.

Trots tidigare önskemål från nätverkets medlemmar kom även denna träff att hållas i Stockholm. Anledningen till detta var att det kommit en förfrågan från norska fängelsebibliotekskollegor som planerat in en studieresa till Stockholm i början av september. De ville gärna träffa oss svenska bibliotekarier och utbyta erfarenheter och lära sig mer om hur biblioteksverksamheten fungerar på svenska häkten och anstalter. De ville också passa på att göra ett studiebesök på Hallanstaltens bibliotek.

VI HADE EN givande eftermiddag ihop med de norska kollegorna och fick höra om hur Norge organiserat sina fängelsebibliotek. Sedan 1980-talet finns ett samarbete mellan justitie- och kulturdepartementet i Norge för att säkerställa att alla fängelsebibliotek har likvärdig service. Vi är många fängelse- och häktesbibliotekarier i Sverige som efterlyser en liknande modell anpassad för svenska förhållanden.

Tyvärr är biblioteksverksamheten väldigt olika ordnad på olika häkten och anstalter och på vissa ställen finns ingen biblioteksservice alls. Kriminalvården har enbart riktlinjer för biblioteksverksamhet till klienter och även fast de är väldigt bra och utförligt skrivna är de inte tvingande. Det är därför upp till varje verksamhetsområde att tolka och bestämma hur biblioteksverksamheten ska se ut.

Förutom det norska utbytet var temat för årets nätverksträff "Kvinnor och kriminalitet". Dagen inleddes med ett uppskattat och mycket intressant föredrag av forskaren Jenny Yourstone som nyligen presenterat en undersökning om kvinnliga klienters psykiska

mående. Ungefär 6 procent av alla kriminalvårdens klienter är kvinnor och det finns enbart fem kvinnoanstalter i Sverige. De flesta behandlingsprogram är anpassade efter manliga kriminella och kvinnor i anstalt har ofta en helt annan problematik än männen.

I SAMBAND MED detta diskuterade vi även den allmänna synen på manliga och kvinnliga fångar och vilka skillnader som finns. Ett exempel är att det finns en hel del små barn i svenska fängelser eftersom fängelselagen är skriven på så sätt att man har rätt att ta hand om sina spädbarn under strafftidens verkställighet. Även i detta fall skiljer sig Sverige från Norge där barn inte får följa med eller vara med sina föräldrar i fängelse.

Vi fick också lyssna på en gripande föreläsning av författaren och terapeut Ulla-Maria Andersson. Hon har skrivit flera böcker om sin uppväxt och sitt liv som kvinna och kriminell. Hon läste stycken ur sin bok "Kära Hinseberg" och berättade bland annat om hur tiden på kvinnoanstalten Färingsö blev en vändpunkt i livet.

SOM AV EN HÄNDELSE gjorde vi senare ett studiebesök just på Färingsö och fick höra mycket om hur deras programverksamhet fungerar. Vi blev även visade runt i det lilla men välorganiserade källarbiblioteket. För tillfället sköts biblioteket av en intresserad klient, men anstaltens ambition var att försöka få till ett avtal med närliggande kommun för att få igång en mer regelbunden verksamhet.

Förutom föreläsningar, studiebesök och utbyte med våra grannar i väst fanns även tillfälle till diskussioner i smågrupper för att samtala om allt från utlåningsrutiner, fjärrlån, läsecirklar och projektet "Godnattsagor inifrån". ■

**Lotta Perkiö, bibliotekarie,
Kriminalvården Anstalten Kumla**

Stuart Hamilton och Fiona Bradley på IFLA WLIC i Kapstaden. De har bägge arbetat för att möjliggöra framgången med Lyonförklaringen och förhandlat på plats i FN i New York.

Bakgrund

DEN NYA utvecklingsdagordningens 17 mål och 169 delmål träder i kraft den 1 januari 2016 och ska ha uppnåtts senast år 2030. Den nya dagordningen ersätter de nuvarande FN:s millenniemål som gäller sedan år 2000.

Undertecknarna av den nya utvecklingsdagordningen förbinder sig att arbeta för att genomföra dagordningen i sina respektive länder samt på både regional och lokal nivå. Dagordningen avslutas med en uppfostrande uppmaning till alla FN:s medlemsstater att så fort det är praktiskt möjligt utveckla ambitiöst nationellt gensvar för att genomföra hela dagordningen.

FN:s nya utvecklingsmål berör bibliotekens roll

Den 25 september beslutade FN:s medlemsländer enhälligt om nya hållbarhets- och utvecklingsmål.

Världssamfundet har 15 år på sig att genomföra sin globala dagordning för att avskaffa fattigdom, minska ojämlikhet och skydda miljön.

Planen kallas Transforming our world: the 2030 Agenda for Sustainable Development.

– Nu har världens ledare förpliktigt sina länder att säkerställa fri tillgång till information, utbildning för alla och inskräpt mänskliga rättigheter. På alla dessa områden är biblioteken ett verktyg. Vi förväntar oss att Sveriges regering involverar oss i arbetet, säger Niclas Lindberg, generalsekreterare i Svensk biblioteksförningen.

FLERA FORMULERINGAR i den nya utvecklingsdagordningen berör bibliotekens roll för hållbar global utveckling. Ett av dessa är mål 16 om inkluderande samhällen och institutioner. Målet uttrycks med orden "Främja fredliga och inkluderande samhällen för hållbar utveckling, ge alla tillgång till rättvisa, och bygga effektiva ansvariga och inkluderande institutioner på alla nivåer." Ett av delmålen (16.10) är att säkerställa allmänhetens tillgång till information och skydda grundläggande friheter, i enlighet med nationell lagstiftning och internationella överenskommelser.

UTVECKLINGSDAGORDNINGENS vision beskriver utbildningens centrala betydelse för utveckling. Underteck-

narna förpliktigt sig att erbjuda utbildning på alla nivåer. Mänskliga rättigheters betydelse för utveckling understryks också i utvecklingsdagordningen.

Biblioteksväsenden över hela världen stöder sin verksamhet på vars och ens rätt till informationsfrihet. FN:s allmänna förklaring om de mänskliga rättigheterna slår fast denna rätt i artikel 19.

"Vi förväntar oss att Sveriges regering involverar oss i arbetet"

IFLA HAR LYFT informationsfattigdom som

en del i utvecklingsdagordningen och som ett led i arbetet tagit fram Lyonförklaringen om tillgång till information och utveckling. Svensk biblioteksförning har skrivit till ansvariga statsrådet Isabella Lövin och uppvaktat Sveriges sändebud och chefsförhandlare. ■ ME

Bibliotekssatsning i statens budget

I regeringens budgetproposition för 2016 framgår att den vill genomföra insatser för att stärka skolbibliotekens roll för elevernas läslust och läsförmåga.

För personalförstärkningar i skolbibliotek föreslår regeringen att ett statsbidrag införs. I detta syfte föreslår regeringen 15 miljoner kronor 2016 och beräknar 30 miljoner kronor de kommande åren.

– Vi har länge arbetat för att alla elever ska ha tillgång till bemannade skolbibliotek. Därför välkomnar vi att regeringen börjat satsa på personalförstärkningar av skolbiblioteken. Men mer måste till. Lagen behöver skärpas så att den kräver bemanning av skolbiblioteken, kommen-

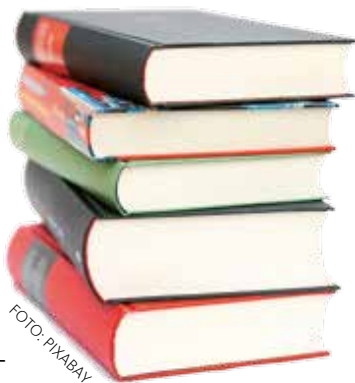

FOTO: PIXABAY

terade Niclas Lindberg, generalsekreterare i Svensk biblioteksförening.

UNDER 2014–2018 pågår Läslyftet – fortbildning för lärare i läs- och skrivutveckling.

Regeringen betonar att personal i skolbiblioteken också kan medverka i fortbildningen, att stödmaterial har utformats för personal som arbetar i skolbiblioteken inom ramen för Läslyftet, samt understryker: ”Skolbiblioteken utgör en viktig resurs i arbetet med elevernas lärande.”

För förstärkning av Läslyftet föreslår regeringen att 25 miljoner kronor avsätts för 2016, samt beräknar 50 miljoner kronor för 2017, 25 miljoner kronor 2018 och 20 miljoner kronor 2019.

FÖR KUNGL. bibliotekets uppdrag att lämna förslag till en nationell biblioteksstrategi beräknar regeringen att årligen 2016–2018 avsätta 6 miljoner kronor för uppdraget. ■ ME

Nya riktlinjer för skolbibliotek

SKOLBIBLIOTEK RUNT OM i världen har ett gemensamt syfte, uttryckt i IFLA:s/Unesco:s skolbiblioteksmanifest från 1999. IFLA har nu formulerat nya riktlinjer för skolbibliotek, IFLA School Library Guidelines. Riktlinjerna är, till skillnad från det mer övergripande och grundläggande manifestet, ett direkt stöd för hur man kan utforma god skolbiblioteksverksamhet.

Riktlinjerna beskriver hur skolbiblioteket ska fungera som en integrerad del

i skolväsendet och vilka krav detta ställer på verksamheten. Några av kärnverksamheterna handlar om att utveckla elevernas läsförmåga, medie- och informationskunnighet och frågebaserat lärande. Man skriver också att för att upprätthålla sin viktiga funktion och för att svara mot ett informationssamhälle i ständig förändring behöver skolbiblioteken långsiktig finansiering och stöd i lagstiftning.

Riktlinjerna kommer att översättas till svenska av Svensk biblioteksförening. ■ JN

Plakettjuryn berättar om sitt arbete.

FOTO: STEFAN ENGSTRÖM

Torbjörn Nilsson, stadsbibliotekarie Malmö, med författaren Jude Dibia. FOTO: STEFAN ENGSTRÖM

Biblioteksmyndigheternas chefer i samtal.

FOTO: STEFAN ENGSTRÖM

Stefan Engström samtalar med Alice Bah Kuhnke om den demokratiska utvecklingen i Europa och bibliotekens uppdrag. FOTO: KATARINA WIBERG

Niclas Lindberg frågar ut kulturutskottets ledamöter, på bilden syns Bengt Eliasson (FP). FOTO: STEFAN ENGSTRÖM

Tack alla medverkande på Bok & Bibliotek!

Årets mässa med Ungern som temaland var mer omdebatterad än någonsin.

Det började dramatiskt när Ungerns regeringsdelegation reste sig och gick från invigningen när den ryska journalisten och författaren Masha Gessen riktade hård kritik mot landets politik, den inskränkta yttrandefriheten och landets behandling av romer, homosexuella och flyktingar. Debatten om yttrandefrihet och den demokratiska utvecklingen i Europa fortsatte under hela mässan, i montrar och på seminarium.

I SVENSK BIBLIOTEKSFÖRENINGEN monter hölls samtal och diskussioner om det fria ordet, allas lika värde och rätt och bibliotekens demokratiska uppdrag. Medlemmar och expertnätverk presenterade verksamhet och bytte erfarenheter.

Generalsekreterare Niclas Lindberg frågade ut ledamöterna i riksdagens kulturutskott.

Journalisten Gabriella Ahlström

Redaktör Margareta Lundberg Rodin med jubileumsboken. FOTO: STEFAN ENGSTRÖM

samtalade med biblioteksmyndigheternas chefer; Gunilla Herdenberg, Kungl. biblioteket, Staffan Forssell, Statens kulturråd, Roland Esaiasson, Myndigheten för tillgängliga medier, Ewa Thorslund, Statens medieråd och Calle Nathanson, ordförande, Svensk biblioteksförening.

Panelen spanade och formulerade frågor till kulturministern som sattes i heta stolen dagen efter när kommunikationschefen Stefan Engström ställde frågorna och granskade budgetpropositionens skrivningar.

MALMÖS FRISTADSFÖRFATTARE Jude Dibia lämnade Nigeria när en lag in-

fördes som kriminaliserade homosexualitet. Han samtalade med Torbjörn Nilsson, Malmös stadsbibliotekarie och styrelseledamot i Svensk biblioteksförening, som aktivt arbetat för Malmö Stadsbibliotek som en frizon för det fria ordet.

FÖRENINGEN FORTSATTE också att fira sina första 100 år som samhällsförändrande kraft och Margareta Lundberg Rodin presenterade jubileumsboken. Det planerade tårtkalaset ställdes dock in och pengarna, 10 000 kronor, skänktes till UNHCR:s katastrofhjälp istället.

Under lördag och söndag visades delar av Tensta konsthalls Katitziutställning. Stefan Engström samtalade med Lawen Mohtadi och Katarina Taikons dotter Angelica Ström, om nyttigåvan av Katitzi och dokumentärfilmen Taikon.

Stort tack till alla medverkande!

MÄSSAN HAR valt den svenska tryckfrihetsförordningens 250-årsjubileum som tema nästa år. Svensk biblioteksförening står redan i startgroparna! ■ SE

Sveriges biblioteks utmärkelser 2015

Sara Stridsberg. FOTO: CAROLINE ANDERSSON

Sara Stridsberg tilldelas Aniarapriset

SVENSK BIBLIOTEKSFÖRENING Aniarapriset 2015 tilldelas **Sara Stridsberg**.

Juryns motivering:

"Årets Aniarapris tillfaller Sara Stridsberg, för romanen *"Beckomberga – ode till min familj"*, en nattsvart, drömsk men visuellt glasklar berättelse om galenskap och samhällets sätt att förhålla sig till galenskap. En spännande utveckling i ett för varje år alltmera betydande författarskap."

Jury har bestått av:

- Gunnel Arvidson Nilsson, ordförande
- Petter Lindgren, Författarförbundet
- Elias Hillström, Stockholms stadsbibliotek

Aniarapriset utdelas årligen sedan 1974 till en svenskspråkig författare av skönlitteratur för vuxna. ■ SE

Martin Persson tilldelas Collijnpriset

COLLIJNPRISET FÖR BÄSTA

magisteruppsats i Biblioteks- och informationsvetenskap går till

Martin Persson för uppsatsen

Diskursiv friktion mellan öppenhet och auktoritet: En arkeologisk undersökning av bibliotekspolicyer för delning av bibliografiska data på den semantiska webben.

Uppsatsen har lagts fram inom ABM-masterprogrammet vid Lunds universitet med Olof Sundin som handledare.

Juryns motivering:

"Uppsatsförfattaren har valt att undersöka hur villkoren för utbyte av bibliografiska data synliggörs i policydokument ifrån ett antal bibliotek i ett brett internationellt perspektiv. De policydokument som analyseras i uppsatsen visar på enskilda bibliotekssystem som levererar öppen data till en global biblioteksgemenskap samt för ett användande utanför bibliotekssektorn, vilket ger samhällsekonomisk nytta.

Genom att tillämpa diskursanalys på materialet uppenbarar sig en dualitet mellan att äga eller tillgängliggöra data. Författarens observation av spänningen mellan en öppenhetsdiskurs och en auktoritetsdiskurs i de undersökta dokumenten är ett värdefullt bidrag till aktuell forskning om öppen data.

Trots en komplicerad frågeställning är uppsatsen lättläst och stimulerar till egna tankar. Författaren visar prov på stor skicklighet i att disponera innehållet och applicerar metod, teori och samtida forskning genomgående i text och analys på ett för läsaren tillgängligt sätt."

Jury:

- Henrik Åslund, juryordförande, Universitetsbiblioteket, Lunds universitet
- Gunnar Sahlin, f.d. riksbibliotekarie, FD

- Helen Hed, bibliotekarie, FD, Umeå universitetsbibliotek

- Lena Landgren, FD, Universitetsbiblioteket, Lunds universitet

FOTO: PRIVAT

Collijnpriset instiftades 1995 för att hedra Isak Colljin, riksbibliotekarie och initiativtagare till grundandet av Svenska Bibliotekariesamfundet 1921. Priset

utdelas årligen till den som skrivit fjolårets bästa uppsats inom ämnet biblioteks- och informationsvetenskap.

■ SE

Peter Alsbjer tilldelas Bengt Hjelmqvists pris

PETER ALSBJER tilldelas Bengt Hjelmqvists pris 2015.

Juryns motivering:

"Peter Alsbjer bevakar sedan lång tid oförtröttligt folkbibliotekens omvärld både nationellt och internationellt, hela tiden med bibliotekens demokratiska uppdrag och utveckling i fokus. Han har

dessutom förmågan att snabbt fånga upp intressanta rapporter, undersökningar och tendenser i samhället och som påverkar eller kan påverka folkbiblioteken. All denna kunskap delar han sedan generöst med sig av via olika sociala medier – där alla kan ta del av det."

Jury har bestått av:

- Maria Jacobsson, ordförande, Svensk biblioteksförning
- Peter Björkman, Bibliotek Botkyrka
- Anette Mjöberg, Hässleholms stadsbibliotek
- Alireza Afshari, Stockholms stadsbibliotek
- Kristina Andersson, Umeå

Bengt Hjelmqvists pris instiftades 1964 och utdelas årligen för framstående insatser på folkbiblioteksområdet.

■ SE

FOTO: ELISABETH OHLSON WALLIN

Jenny Lindh tilldelas Greta Renborgs pris

GRETA RENBORGS PRIS 2015 tilldelas Jenny Lindh.

Juryns motivering:

"Jenny Lindh tilldelas Greta Renborgs pris för sina läsfrämjande insatser på biblioteksgolv, i tidning och etermedia. Jenny Lindh danades tidigt som bibliotekarie på den Uppsökande Enheten på Stockholms stadsbibliotek. Under sommaren delade hon sin tid och sitt engagemang mellan äldreboenden, sjukhus och häkten. Den utåtriktade karriären fortsatte som Lidingös PR-bibliotekarie. Idag uppmuntar hon allt fler vuxna till läsning med sin sällsynta humor och djupa insikter om läsningens praktik genom sitt medarbetarskap i huvudstadens största dagstidning, i public service litteraturprogram, samt i direktsändningar från Nobelfesten. Jenny Lindh är fortfarande tryggt förankrad i baslägret Bibliotek Plattan där hon med sina kollegor omsorgsfullt tillgängliggör bibliotekets utbud mitt i stadens brus. När hon varnar för burdusa läsfrämjare som ger oombedda råd visar hon också sin förståelse och kunskap om framgång för läsfrämjande arbete. Att lyssna och samtala med den enskilde bygger förtroende och så, med Jenny Lindhs egna ord, "sprids läsningens ljus till allt och alla".

Jury har bestått av:

- Stefan Engström, Svensk biblioteks-förening, ordförande
- Christer Fäldin, Biblioteksbladet
- Ulla Nyberg, Region Gävleborg
- Lotta Haglund, GIH, Gymnastik- och idrottshögskolan
- Hedija Kodzaga Jasarevic, Malmö Stadsbibliotek

Greta Renborgs pris instiftades 1986 och utdelas årligen till ett bibliotek som lyckats med en god marknadsföring eller till enskild eller enskilda biblioteksanställda som utmärkt sig speciellt på området och som arbetar i Greta Renborgs anda. ■ **SE**

Oro och oordning på biblioteken

Den 25 september publicerade fackförbundet DIK en rapport om oro och oordning på bibliotek.

Mer än tre fjärdedelar av bibliotekarierna som svarat på DIK:s enkät uppger att

de har upplevt oro och oordning. Vanligast är det för svarande på folkbibliotek och skolbibliotek, men förekommer även på högskolebibliotek och sjukhusbibliotek. Problem finns över hela landet, i både stad och landsbygd.

– Bibliotek ska vara en trygg plats för både personal och besökare. Rapporten understryker behovet av att bibliotekens huvudmän säkerställer tillräckliga resurser för bemaning och kompetensutveckling för personalen, kommenterade Niclas Lindberg, generalsekreterare i Svensk biblioteks-förening.

SVARANDE PÅ FOLKBIBLIOTEK och skolbibliotek upplever en ökad oro och oordning. Som främsta orsaker till denna ökning uppger de ökad arbetslöshet och ökat utanförskap. Andra orsaker som nämns är stängda verksamheter för psykiskt sjuka, nedlagda fritidsgårdar och ökad drogtillgång.

Sex av tio svarande har upplevt aggressivt beteende från besökare riktat mot en själv och var fjärde har upplevt aggressivt beteende riktat mot andra på biblioteket. Sjukhusbibliotek är den bibliotekstyp där flest har upplevt aggressivt beteende. Mer än hälften av de svarande har upplevt att någon uttryckt sig krän-

kande mot dem i rollen som bibliotekarie.

– Utöver åtgärder på biblioteken understryker rapporten behovet av fler mötesplatser öppna för alla. På senare år har det offentliga rummet krympt. Denna utveckling måste vända och istället bör fler demokratiska träffpunkter skapas, säger Niclas Lindberg.

"Bibliotek ska vara en trygg plats för både personal och besökare"

TVÅ AV TRE svarande anger att det förekommit skadegörelse på det bibliotek där de arbetar. Vanligast är detta bland svarande på folkbibliotek och skolbibliotek. Skadegörelse förekommer på bibliotek över hela landet. ■ **ME**

Tips!

LÄS ÄVEN artikeln "Biblioteksoron är ett arbetsmiljöproblem" av Calle Nathanson och Niclas Lindberg på www.dagens-samhalle.se

Bakgrund

RAPPORTEN BYGGER på en enkät till DIK:s biblioteksmedlemmar och genomfördes den 16 juni till och med den 10 augusti 2015. 33 procent, eller 1 832 personer, svarade. Oro och oordning definieras i enkäten som individer eller grupper som visar respektlöshet mot bibliotekets regler och andra besökare, t.ex. genom att vara onyktra, drog-påverkade eller aggressiva.

Senare i höst publicerar DIK en rapport om hot och våld på bibliotek. Den rapporten bygger på svar från samma enkät som ligger bakom dagens rapport om oro och oordning på bibliotek.

SKAPA ETT POP-UP BIBLIOTEK

"Vi har kommit på massor av idéer där vi med hjälp av BOOK-IT Flex kan ta med oss biblioteket ut till människor."

Susan Båge, bibliotekarie Lunds stadsbibliotek.

Är ni ute efter att nå nya potentiella låntagare? Öppna ett tillfälligt bibliotek när och var du vill där människor finns och rör sig. Ta helt enkelt med dig ditt bibliotek till en galleria, centralen eller sätt upp ett pop-up bibliotek direkt ute på gatan. Möjligheterna är oändliga. Det enda du behöver är en surfplatta, **BOOK-IT Flex** och ett urval böcker, så kan du registrera lånekort, låntagare, låna, återlämna och göra omlån på din surfplatta.